

JÖNKÖPING UNIVERSITY

*School of Education and
Communication*

”De pratar inte som att de har A i svenska direkt...”

En kvalitativ intervjustudie om gymnasieelevers
språkattityder till förortssvenska

KURS: Svenska för ämneslärare IVb, 90–120 hp

PROGRAM: Ämneslärarprogrammet

FÖRFATTARE: Fanny Hallén

EXAMINATOR: Maria Bäcke

TERMIN: VT26

SAMMANFATTNING

Fanny Hallén

”De pratar inte som att de har A i svenska direkt...”

“They don’t speak like they have an A in Swedish, exactly...”

Antal sidor: 38

Föreliggande studie undersöker gymnasieelevers språkattityder till förortssvenska med fokus på hur eleverna identifierar, kategoriserar och värderar språkliga drag i olika talexempel. Bakgrunden är att förortssvenska ofta omges av stereotypa föreställningar, samtidigt som kunskap om gymnasieelevers perspektiv är begränsat. Studien använder Garretts ramverk för språkattityder för analys och bygger på semistrukturerade gruppintervjuer med gymnasielever, där materialet analyserades tematiskt. Resultatet visar att eleverna främst uppmärksammar lexikala, grammatiska och fonetiska drag. Bedömningarna grundas sällan på ett enskilt drag, utan på en helhetsuppfattning av hur språket låter. Ett standardnära språk kopplas ofta till korrekthet, seriositet och professionalism. Förortssvenska beskrivs däremot oftare som mindre korrekt och mindre lämpligt i formella situationer, men samtidigt som naturligt och accepterat i informella sammanhang. Studien synliggör hur språkattityder formas i relation till normer, identitet och social kategorisering.

This study examines upper secondary students’ language attitudes toward suburban Swedish, focusing on how they identify, categorize, and evaluate linguistic features in different speech samples. Suburban Swedish is often surrounded by stereotypical assumptions, while knowledge of students’ perspectives remains limited. The study uses Garrett’s framework of language attitudes for the analysis and is based on semi-structured group interviews with upper secondary students, and the material was analyzed thematically. The result show that students mainly attend to lexical, grammatical, and phonetic features. Their judgments are rarely based on one single feature, but rather on an overall impression of how the language sounds. More standard-like Swedish is often associated with correctness, seriousness, and professionalism, especially in formal contexts. Suburban Swedish, by contrast is more often described as less correct and less suitable in formal situations, while at the same time being seen as natural and accepted in informal social contexts. The study highlights how language attitudes are shaped in relation to norms, identity, and social categorization.

Sökord: Förortssvenska, språkattityder, språklig variation, språkideologi, identitet.

Keywords: Suburban Swedish, language attitudes, linguistics variation, language ideology, identity.

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
2. Bakgrund	2
2.1 Förortssvenska	2
2.2 Språkliga drag i förortssvenskan	3
2.3 Identitet och tillhörighet	4
2.4 Tidigare forskning	5
2.5 Styrdokument	7
2.6 Teoretiskt ramverk	7
3. Syfte och frågeställning	9
4. Metod	9
4.1 Kvalitativ intervjustudie	9
4.2 Deltagare	10
4.3 Talmaterial till gruppintervjuer	11
4.4 Tematisk analys	13
4.5 Etiska överväganden	14
5. Resultat	15
5.1 Lexikala drag	15
5.1.1 Grammatiska drag	17
5.1.2 Fonetiska drag	19
5.2 Språkliga normer	21
5.2.1 Föreställningar om korrekt och "riktig" svenska	21
5.2.2 Språk och seriositet, professionalitet och trovärdighet	22
5.2.3 Språklig anpassning och kontextberoende förståelse	23
5.2.4 Språk, stereotyper och sociala konsekvenser	25
5.3.1 Sammanfattning av resultat	27
6. Diskussion	28
6.1.1 Resultatet i relation till teoretiskt ramverk	28
6.1.2 Resultatet i relation till tidigare forskning	30
6.1.3 Resultatet i relation till samhällsliga och etiska aspekter	32
6.2 Metoddiskussion	34
Referenslista	37

1. Inledning

Människors sätt att tala väcker ofta starka reaktioner och ligger till grund för hur personer uppfattas och bemöts i samhället (Milani & Jonsson, 2012, s. 18). I svensk offentlig debatt och media har förortssvenska under senare år blivit särskilt uppmärksammat och kopplats till frågor om integration, identitet, kriminalitet och social tillhörighet (Eliaso Magnusson 2010, s. 81). Samtidigt används språkvariationen av många unga som ett naturligt vardagsspråk och som en markör för gemenskap och identitet. Språk blir därmed inte enbart ett sätt att kommunicera, utan också något som påverkar hur människor kategoriseras, värderas och förstås av andra. Att undersöka språkliga attityder är därför viktigt för att förstå hur språkvariation samspelar med sociala normer och frågeställningar i dagens samhälle.

Förortssvenska är en språklig variation som används av både äldre och yngre talare och ofta förknippas med gemenskap och identitet. Språkvarieteteten har kommit att symbolisera inte bara språklig mångfald utan även frågor som rör social tillhörighet, makt och identitet i det svenska samhället (Milani & Jonsson, 2012, s. 18-19). Attityder till förortssvenska kan synliggöra underliggande normer och hierarkier, vilket gör språkliga variationer till en viktig ingång för att förstå bredare samhällsstrukturer (Stroud, 2004, s. 196). Tidigare forskning visar att människor snabbt och ofta omedvetet gör bedömningar av andra utifrån hur de talar. Bijvoet (2024, s. 2) beskriver hur sådana tolkningar av en talares bakgrund och egenskaper sker omedelbart och påverkas av tidigare erfarenheter och attityder. Språkliga attityder är därmed inte begränsade till specifika grupper, utan berör en stor del av befolkningen i ett samhälle präglad av språklig variation (Bijvoet, 2024, s. 2-4).

Föreliggande studie undersöker gymnasieelevers språkattityder i relation till förortssvenska. Undervisningen i svenska nivå 1 ska enligt Skolverket behandla ”Språk och språkanvändning med särskild betoning på språklig variation i talat och skrivet språk. Hur språklig variation hänger samman med geografisk och social bakgrund, ålder och kön samt hur makt, normer och identitet kan komma till uttryck i språkanvändning” (Skolverket, 2025a). Studien analyserar hur elever uppfattar och värderar språkliga drag och bidrar därigenom med kunskap om hur dessa frågor tar form i elevers egna resonemang. Detta är didaktiskt relevant, eftersom språkattityder kan påverka elevers förståelse av språklig variation och deras förhållningssätt till olika sätt att tala.

2. Bakgrund

I följande kapitel redogörs centrala aspekter av forskningsområdet. Bakgrunden består således av en beskrivning av förortssvenska och dess lexikala, grammatiska och fonetiska kännetecken. Förortssvenskan beskrivs dessutom ur ett identitets- och tillhörighetsperspektiv och slutligen presenteras tidigare forskning inom området.

2.1 Förortssvenska

Under 1980-talet började Rinkeby i nordvästra Stockholm av media beskrivas som en ”invandrartät förort” (Kotsinas, 2005, s. 237). I samband med det uppmärksammades att ungdomars svenska i området skiljde sig från andra ungdomars i Stockholm. Ungdomarna använde svenska som gemensamt språk, men deras sätt att tala uppfattades ”annorlunda”. Det drogs ofta slutsatsen att de inte behärskar svenska i enlighet med rådande normer. Ungdomsspråket som utvecklades i förorterna kom enligt Kotsinas (2005, s. 238) att skilja sig från ”vanligt” ungdomsspråk lexikalt, fonetiskt och grammatiskt. Idag används enligt Institutet för språk och folkminnen (2024, förortssvenska) flera olika benämningar för språket som används i förorten, där förortssvenska och förortsslang är de vanligaste.

Forskning inom området gör enligt Senter (2022, s.67-68) vanligtvis en åtskillnad mellan *förortsslang* och *förortssvenska*. Förortsslang avser ett slangpräglat språkbruk med lexikala inslag från flera språk. Förortssvenska beskrivs som en mer standardnära svenska som signalerar mångspråkig förortsbakgrund. Den kännetecknas inte enbart av lexikala drag (slang) utan även av grammatiska och fonetiska särdrag, som syntaktiska variationer och särskilda prosodiska mönster. Gränsen mellan dessa former är inte tydlig och de språkliga dragen realiseras i varierande grad beroende på talare och situation. Det finns heller ingen enhetlig definition av förortssvenska utan lexikala, grammatiska och fonetiska resurser samverkar ofta i praktiken (Senter, 2022, s. 67-68). Slangen existerar inte i ett vakuum. Den är snarare en valfri komponent i ett större språkssystem som kallas förortssvenska (Young, 2014, s. 6). Fonetiska analyser av uttal med klang av förorten visar att förortssvenskans talrytm och melodi inte kan kopplas till inflytande av något annat språk (Bijvoet, 2024, s. 26).

Det talmaterial som används vid gruppintervjuerna i föreliggande studie innehåller både slanglexikala inslag och grammatiska samt fonetiska drag som i tidigare forskning kopplas till förortssvenska. Arbetet använder därför begreppet förortssvenska som paraplybegrepp för de

lexikala, grammatiska och fonetiska resurser som eleverna uppmärksammar och värderar. Begreppet avser i denna studie därmed inte en tydligt avgränsad varietetsform. Det syftar i stället på de språkliga resurser som i elevernas resonemang tillskrivs betydelse och relateras till förortsförankring.

2.2 Språkliga drag i förortssvenskan

Förortssvenska beskrivs i forskning som en varietetsform som avviker från standardsvenska på flera språkliga nivåer (Kotsinas, 2005, s. 239). På det fonetiska planet framhålls särskilt ett ”stötigt” och ”markerat” uttal samt en prosodi som kan uppfattas som ovanlig för personer med svenska som modersmål. Detta yttrar sig bland annat i förändrad betoning i satsen och i en tydligare segmentering mellan ord i löpande tal. Även enskilda språkljud realiserar på avvikande sätt. Exempelvis uttalas vokalen i ord som *göra* med ett mer slutet ö-ljud, närmare i det att *möta*, snarare än med det öppna ö-ljud som förekommer i många andra varieteter. Vidare närmar sig sje-ljudet i ord som *skön* ett ach-ljud (Kotsinas, 2005, s. 239). Ett staccatoartat uttal och en markerad prosodi har även lyfts fram som kännetecken (Bijvoet, 2020, s. 49; Young, 2022).

På det grammatiska planet uppmärksammas bland annat användningen av rak ordföljd, exempelvis *nu jag fattar* i stället för *nu fattar jag* (Institutet för språk och folkminnen, 2024, förortssvenska). Syntetiska verbformer ersätts även med analytiska konstruktioner, exempelvis *har gått* i stället för *gick*, exempelvis *vi har gått på bio igår*. Dessa fonetiska och grammatiska särdrag förekommer enligt Kotsinas (2003, s. 215) oberoende av talarnas modersmål och bör därför inte förstås som brytning. Även personer med svenska som modersmål i förorten använder dessa drag i samtal med jämnåriga.

Inom det lexikala området gör forskningen som tidigare nämnt en åtskillnad mellan förortssvenska och förortsslang. Förortsslang beskrivs av Senter (2022, s.67) som ett ungdomligt slangspråk där lexikala resurser hämtas från exempelvis arabiska, spanska, turkiska och somaliska. Slangen karakteriseras som vardaglig och informell och kopplas till ungdomliga uttrycksformer. Samtidigt framhåller Senter (2022, s. 66-68) att grammatiska drag vanligtvis förekommer parallellt med slanginslag. Den mer standardnära förortssvenskan har beskrivits som en svenska med en särskild klang som signalerar mångspråkig förortsbakgrund (Senter, 2022, s. 66-68). De gemensamma uttrycksformerna och prosodiska dragen i förortssvenska och förortsslangen bidrar enligt Bijvoet (2020, s. 49) till att de ibland förväxlas. Som tidigare

framhållits används i föreliggande arbete begreppet förortssvenska som en samlad beteckning för de lexikala, grammatiska och fonetiska drag som i forskning relateras till såväl förortssvenska som förortsslang.

2.3 Identitet och tillhörighet

Att tillhöra en mångspråkig förort är enligt Bijvoet och Senter (2021, s. 169) för många ungdomar en viktig del av deras identitet. Språkvarieteter såsom dialekter och sociolekter fungerar som markörer för samhörighet och gemensam identitet (Kotsinas, 2003, s. 217). I språkligt och kulturellt heterogena förortsområden får språket därmed en central roll i identitets- och tillhörighetsskapandet. Tillhörigheten påverkar både individens självbild och hur hon uppfattas av omgivningen (Kotsinas, 2005, s. 239). Identitet kan förstås både som subjektiv och social (Einarsson, 2009, s. 39-41). Den subjektiva identiteten rör individens självuppfattning och önskade grupptillhörighet, medan den sociala identiteten formas genom de grupper individen ingår i. Språk, dialekt och sociolekt fungerar i detta sammanhang som starka identitetsmarkörer (Einarsson, 2009, s. 39-41). Massmedias framställning av förortssvenska kan bidra till stigmatisering av ungdomar i förorten (Eliaso Magnusson 2010, s. 81). Eftersom språkets sociala betydelse ofta är mer framträdande än dess kommunikativa funktion kan användningen av förortssvenska för hur ungdomar inkluderas eller exkluderas (Nordberg, 2013, s. 13). Det kan bidra till en dubbel stigmatisering, där en mer standardnära svenska kan ifrågasättas i den egna gruppen samtidigt som förortssvenskan kan bidra till marginalisering i majoritetssamhället (Eliaso Magnusson, 2010, s. 81).

Språkliga drag har ett indexikalt värde, vilket innebär att de signalerar sociala betydelser utöver sitt språkliga innehåll (Bijvoet och Senter, 2021, s. 170-171). I Danmark har exempelvis en standardspråksnära danska kopplats till utbildning, auktoritet och hög status. Den slangbetonade varietetsformen (street language) associeras i stället med ungdomskultur och lägre prestige. Bijvoet och Senter menar att liknande kopplingar även finns i svensk kontext. Detta illustrerar hur språkliga register får ett indexikalt värde, det vill säga hur de signalerar sociala betydelser utöver det språkliga innehållet. Multietniskt ungdomsspråk i förortsområden är inte ett isolerat svenskt fenomen, motsvarande språkliga uttrycksformer finns i flera europeiska länder som Danmark, Norge, England och Frankrike (Kotsinas (2003, s. 217). I Frankrike används exempelvis det multietniska ungdomsspråket *verlan* för att uttrycka identitet och grupptillhörighet i mångkulturella områden (Eliaso Magnusson, 2012, s. 81; Lefkowitz, 1989, s. 315)

2.4 Tidigare forskning

Forskningsfältet om förortssvenska består av ett mindre antal forskare, där flera centrala studier har genomförts inom samma forskningsmiljöer. Ett fåtal forskare har därmed haft stor betydelse för hur fenomenet beskrivits och analyserats. I följande avsnitt presenteras studier som haft särskilt inflytande inom forskningsfältet.

Unga talare har ofta varit i fokus i forskning om samtida språklig variation i Sverige (Young, 2014, s. 1). Gross et al. (2016, discussion) har undersökt uttalsvariation hos ungdomar i Stockholm och Göteborg för att pröva tidigare påståenden om nya varieteter kopplade till ungdomar med invandrarbakgrund. Variationerna förklaras inte bara av språkkontakt, utan även av dialektkontakt och bredare språkliga förändringar i urbana miljöer. Studien visar att språkliga drag som ibland kopplas till förortssvenska också kan förstås i relation till mer generella dialektförändringar i städer (Gross et al, 2016, discussion). Forskning om ortenspråk har hittills fokuserat mest på lexem, syntax och perceptioner av det urbana språksystemet. Fonetiska studier är inom forskningsfältet mindre vanligt (Young, 2018, Inledning).

Young (2014, s. 56) undersöker hur unga män i Stockholm använder förortssvenska i mer formella situationer och hur detta uppfattas av lyssnare. Resultaten visar att vissa språkliga drag, särskilt prosodisk rytm och talhastighet, starkt påverkar hur talare bedöms när det gäller attityd, klass och etnicitet. Drag som uppfattas som mer förortspräglade kopplas till en förorts- och icke-svensk identitet, medan mer neutralt eller förfinat tal associeras med svenskhet (Young, 2014, s. 56-57). Fraurud och Boyd (2006, s. 66) visar att uppdelningen mellan modersmålstalare och icke-modersmålstalare är problematisk eftersom ungdomars språkliga bakgrunder ofta är komplexa och varierade. En sådan binär indelning riskerar därför att dölja viktig språklig variation (Fraurud & Boyd, 2006, s. 66). Detta är relevant i studier av förortssvenska, eftersom talare i flerspråkiga miljöer inte alltid passar in i tydliga kategorier.

Bijvoet och Senter (2021, s-177) visar resultat där förortssvenska vanligtvis beskrivs i negativa termer och exempelvis framställs som ”dålig”, ”osvensk” eller ”ghettoiserad” form av svenska som anses kunna hota den ”riktiga” svenskan. Bijvoet (2020, s. 49-50) visar på en central aspekt i forskningen där förortssvenska ofta förknippas med slang, brytning eller grammatiska avvikelser. Detta leder ofta till att lyssnare tillskriver talare språkliga drag som egentligen inte finns i talet. I Bijvoets studie synliggörs att talare som använder förortssvenska med fonetiska avvikelser från standardsvenska (stötigt uttal) beskrivs som grammatiskt avvikande och

slangpräglade trots att sådana drag inte förekommer i talproven. Liknande reaktioner har uppmärksammats i media, där kritik mot språkbruk i exempelvis barnprogrammet *Bilakuten* grundas på antaganden om grammatiska fel och slang som i själva verket inte finns i talet. Forskningen visar därmed hur stereotypiska föreställningar om förortssvenska kan påverka hur språket uppfattas och bedöms (Bijvoet, 2020, s. 49-50).

Forskningen visar även på hur sådana språkattityder kan få konkreta konsekvenser för talarna. I en lyssnarstudie med så kallade grindvakter, exempelvis rekryterare och studievägledare, visar Bijvoet (2018, s. 143) att många saknar kunskap om hur olika typer av språklig variation ska identifieras. Grindvakternas bedömningar påverkas av den negativa samhällliga diskursen om flerspråkiga förorter vilket kan leda till att språket kopplas till lågstatusyrken, arbetslöshet och kriminalitet (Bijvoet, 2018, s. 168). Sådana föreställningar visar sig också kunna påverka individers möjligheter i situationer som rör arbete och utbildning (Bijvoet & Senter, 2021, s. 181-182).

Forskning om förortssvenska visar på splittrade attityder och att en inkluderande syn ännu inte är fullt etablerad (Bijvoet, 2024, s. 26-29). En majoritet av respondenterna (54%) betraktar inte förortssvenska som en form av inomspråklig variation. En mindre andel (30%) ser förortssvenskan som en del av infödd svenska. Sammantaget pekar resultaten på att förortssvenska är ett omstritt fenomen där både acceptans och motstånd samexisterar (Bijvoet, 2024, s. 26-29).

Fraurud (2003, s. 79) menar att flerspråkiga och invandrantäta bostadsområden ofta konstrueras som ett problem i den offentliga debatten. I medier framställs förortssvenska vanligtvis som en "utländsk" eller "dålig" svenska som hotar den språkliga normen (Fraurud, 2003, s. 83). Förortssvenska kan därför fungera som ett sätt att markera invandrare som avvikande från den språkliga normen och därigenom bidra till marginalisering (Stroud, 2004, s. 196). Dessa benämningar kan även ses som språkideologiska konstruktioner som drar gränsen mellan "svenska" och "icke-svenska" talare (Stroud, 2004, s. 208 & Jonsson, 2013, s. 397). På så vis kopplas språkliga uttryck till bredare sociala och socioekonomiska föreställningar om invandrargrupper i samhället (Stroud, 2013, s. 314). Studier visar även att elever på en innerstadsgymnasieskola i Stockholm använder begreppet kulturell appropriering för att diskutera vem som anses ha rätt att använda förortssvenska (Årman, 2018, Introduction). Elever kan utmana etablerade föreställningar om språk och skapa utrymme för flera sätt att förstå språk, identitet och tillhörighet. Femia (2025, s. 12) synliggör hur elevers egna språkliga

erfarenheter kan erkännas som legitima och bidra till en mer inkluderande syn på exempelvis förortssvenska.

2.5 Styrdokument

Studiens ämne är relevant i relation till gymnasieskolans styrdokument, där språklig variation och dess sociala betydelse lyfts fram som centrala delar av svenskämnet (Skolverket, 2025a, *Svenska*). I det centrala innehållet för svenska nivå 1 anges att undervisningen ska behandla ”språk och språkanvändning med särskild betoning på språklig variation i talat och skrivet språk” (Skolverket, 2025a) samt ”hur språklig variation hänger samman med geografisk och social bakgrund, ålder och hur kön samt makt, normer och identitet kan komma till uttryck i språkanvändning” (Skolverket, 2025). I Skolverkets kommentarmaterial till ämnet svenska betonas vidare att ”Språk speglar likheter och skillnader mellan människor, men språket kan också användas som ett medel för över- eller underordning mellan olika grupper och individer” (Skolverket, 2025b). Det framhålls även att språket kan ”befästa identitet och viljan att tillhöra eller distansera sig från en viss grupp” (Skolverket, 2025b). Detta gör studier av språkattityder, såsom i föreliggande studie, särskilt relevant för undervisningen.

Vidare understryker även läroplanen för gymnasieskolan (Lgy25) vikten av att förstå och förhålla sig till språklig och kulturell variation. Skolan beskrivs som ”en social och kulturell mötesplats” (Skolverket, 2025c) med ansvar för att stärka elevers förmåga att leva i ett samhälle präglad av mångfald. Vidare ska skolan ”vara öppen för skilda uppfattningar och uppmuntra att de förs fram” (Skolverket, 2025c). Mot denna bakgrund är kunskap om elevers språkattityder till förortssvenska relevant för det framtida läraryrket eftersom det kan bidra till en mer medveten och inkluderande undervisning om språklig variation, normer och identitet i klassrummet.

2.6 Teoretiskt ramverk

Studien tar sin teoretiska utgångspunkt i forskning om språkattityder, med fokus på de begrepp och perspektiv som presenteras av Peter Garrett (2010). Garretts ramverk bör inte förstås som en enhetlig teori, utan snarare ett ramverk för att förstå hur språk värderas i relation till sociala normer och föreställningar. I föreliggande studie används dessa begrepp som analytiska verktyg för att undersöka hur elever identifierar, kategoriserar och värderar språkliga drag i förortssvenskan.

Språkliga attityder genomsyrar våra dagliga liv (Garrett, 2010, s. 1–2). De uttrycks inte alltid öppet och vi är inte heller alltid medvetna om dem. Flera språkliga attityder är också öppet uttryckta. Språkvariationer bär på sociala betydelser och kan därför ge upphov till mycket olika attitydreaktioner samt sociala nackdelar och fördelar (Garrett, 2010, s. 1–2). Attityder förstås som psykologiska konstruktioner som inte är direkt observerbara utan tolkas genom individers utsagor och reaktioner (Garrett, 2010, s. 19–21). Attityder är socialt inlärdas och formas genom erfarenheter och omgivning (Garrett, 2010, s. 22–23). Samtidigt är relationen mellan attityder och beteende komplex, då uttryckta attityder inte alltid motsvarar faktisk handling (Garrett, 2010, s. 24–27). Detta motiverar i föreliggande arbete en analys som utgår från individers uttryckta värderingar. Språkattityder formas vidare i relation till social kategorisering och språkideologier, där vissa varieteter tillskrivs högre status och legitimitet än andra (Garrett, 2010, s. 32–35).

Språkattityder kommer till uttryck på flera nivåer, från lexikala val till grammatiska strukturer och fonetiska drag, där olika språkliga uttryck tillskrivs sociala betydelser (Garrett, 2010, s. 2–3). Ord, uttal och grammatiska konstruktioner kan påverka hur talare uppfattas och värderas samt aktiverar vanligtvis stereotypiska föreställningar om exempelvis kompetens, trovärdighet och social tillhörighet (Garrett, 2010, s. 4–6). Detta innebär att även enskilda språkliga drag kan få betydelse i sociala bedömningar, vilket gör dem centrala i analysen av språkattityder.

Vidare präglas språkattityder av standardideologier där vissa språkliga former uppfattas som korrekta, neutrala och prestigefyllda, medan andra stigmatiseras (Garrett, 2010, s. 6–9). Dessa värderingar omfattar såväl uttal som grammatik och ordval, där vissa konstruktioner betraktas som ”fel” trots att de är funktionella i många varieteter. Attityder till språkliga drag speglar i sociala och ideologiska föreställningar. Utöver enskilda språkliga drag omfattar språkattityder även värderingar av hela språk och varieteter, där icke-standardiserade former och minoritetsspråk nedvärderas (Garrett, 2010, s. 10–11). Attityder till avvikande uttal visar särskilt hur fonetiska drag kan påverka hur individer bemöts och vilka möjligheter de ges i olika sammanhang (Garrett, 2010, s. 12–15).

Samtidigt är språkattityder föränderliga och kontextberoende. Samma språkliga drag kan värderas olika beroende på situation. De formas också i relation till social tillhörighet och är nära kopplade till hur individer positionerar sig själva och andra (Garrett, 2010, s. 16–17). Föreliggande studies analys kan relateras till ett folklingvistiskt perspektiv, där fokus riktas mot hur icke-experter uppfattar och beskriver språk (Garrett, 2010, s. 179–180). En sådan ansats möjliggör en analys av språkattityder som de framträder i deltagarnas egna beskrivningar,

snarare än genom fördefinierade kategorier. Den intervjuform som användes i studien ligger nära nyckelordsmetoden, där spontana formuleringar används för att synliggöra hur språkvarieteter uppfattas och värderas (Garrett, 2010, s. 187–190). Enligt Garrett kan dessa uttryck analyseras i relation till affektiva värderingar, status och språkliga beskrivningar. Detta möjliggör en identifiering hur språkliga drag kopplas till sociala betydelser. Analysen utgår därmed från ett teoretiskt ramverk baserat på Garrett och undersöker hur elevernas identifiering och värdering av språkliga drag synliggör underliggande språkattityder och normföreställningar i relation till förortssvenska.

3. Syfte och frågeställning

Syftet med studien är att bidra med kunskap om gymnasieelevers språkattityder i relation till förortssvenska. Följande frågeställningar används för att uppnå syftet:

- Vilka språkliga drag uppmärksammar och kategoriserar gymnasieelever i talmaterialet, och vilka av dessa kopplas till förortssvenska?
- Hur värderar elever dessa drag och vilka språkliga normer och attityder uttrycks i deras resonemang?

4. Metod

Följande kapitel redovisar studiens metodval och tillvägagångssätt. Dessutom beskrivs urvalet i gruppintervjuerna och de etiska överväganden som gjorts under arbetsprocessen. Slutligen redovisas hur det talmaterial som använts under intervjuerna tagits fram.

4.1 Kvalitativ intervjustudie

Föreliggande arbete är en kvalitativ intervjustudie med gruppintervjuer som metod. Gruppintervjuer lämpar sig väl när avsikten med arbetet är att undersöka attityder, uppfattningar och känslor inom ett visst ämnesområde (Denscombe, 2018, s. 268). Gruppintervjuerna genomfördes semistrukturerade vilket innebar att intervjun hade en förberedd intervjuguide med ämnen och frågor som skulle besvaras men var samtidigt flexibel och öppen för följdfrågor (se intervjufrågor i bilaga 3). Det medförde att intervjuerna varierade i form och anpassades

efter den information som lämnats i tidigare intervjuer för att följa upp nya undersökningsspår (Denscombe, 2018, s. 269).

Den huvudsakliga anledningen till valet av gruppintervju var att metoden möjliggör en diskussion där deltagarna kan ta stöd i, ifrågasätta eller fylla i varandras synpunkter (Denscombe, 2018, s. 271). Valet av gruppintervju bygger därmed på gruppdynamik och utnyttjar de sociala och psykologiska delarna av grupp beteende för att främja delaktighet, olika åsikter och reflektion över andras synpunkter (Denscombe, 2018, s. 271). Intervjuer kan enligt Denscombe (2018, s. 292–293) medföra nackdelar eftersom metoden blir mer personlig än exempelvis enkätstudier. Det innebär att svaren kan bli mindre tillförlitliga eftersom de inte behöver stämma överens med personens egentliga åsikt. Däremot skapar intervjuer en mer djupgående data där olika attityder, tankar och resonemang enklare synliggörs (Denscombe, 2018, s. 292–293). Gruppintervjuerna spelades in med hjälp av ljudinspelning vilket eleverna var medvetna om. Ljudupptagningen gjordes med hjälp av en mobiltelefon vilket möjliggör en tydlig dokumentation av intervjun (Denscombe, 2018, s. 285).

Efter genomförd intervju transkriberades varje enskild gruppintervju med hjälp av tjänsten A-train. Detta möjliggjorde en transkribering där materialet behandlades lokalt på datorn. Dalen (2015, s. 69) menar att det är viktigt att forskaren själv genomför transkriberingen, eftersom processen gör forskaren mer bekant med sin data. Samtidigt är det enligt Dalen (2015, s. 69) särskilt viktigt att systematiskt kontrollera transkriberingen mot ljudfilerna om någon annan utfört arbetet. När A-train användes för transkribering av intervjumaterialet kontrollerades att transkriberingen överensstämde med ljudinspelningarna. Under genomgången korrigerades eventuella felaktigheter och otydligheter. I samband med detta tydliggjordes även vilken deltagare i gruppen som yttrade respektive resonemang, för att säkerställa en korrekt återgivning av samtalets struktur.

4.2 Deltagare

Intervjuerna genomfördes med gymnasieelever i alla tre årskurser. Totalt intervjuades fyra grupper där 3–5 elever deltog i varje grupp. Alla elever som intervjuades gick på en yrkesförberedande linje. Ingen av eleverna uppvisade i intervjusituationen språkliga drag som liknade förortssvenska. Gruppernas storlek och varaktighet såg ut likt följande:

Tabell 1. Information om studiens deltagare.

Grupp	Deltagare	Varaktighet	Årskurs
Grupp A	Elev 1, 2, 3 & 4	44 minuter	Årskurs 2
Grupp B	Elev 1, 2, 3 & 4	48 minuter	Årskurs 1
Grupp C	Elev 1, 2, 3, 4 & 5	43 minuter	Årskurs 3
Grupp D	Elev 1, 2 & 3	40 minuter	Årskurs 1

Studien har ett explorativt urval vilket lämpar sig väl för kvalitativa undersökningar i mindre skala (Denscombe, 2018, s. 58). Föreliggande arbete utgör ett examensarbete med ett begränsat tidsomfång, vilket medför vissa metodologiska avgränsningar. Mot denna bakgrund bedöms explorativt urval vara särskilt ändamålsenligt, då det möjliggör en initial och utforskande belysning av studiens undersökningsområde inom ramen för den tillgängliga tiden. Urvalet bedöms därutöver vara väl lämpat för att bidra till att uppfylla arbetes syfte samt möjliggöra besvarandet av studiens frågeställningar. Rekryteringen av deltagare skedde genom kontakt med en verksam gymnasielärare som var bekant för mig sedan tidigare. Läraren fungerade som förmedlande kontakt med elever som hade möjlighet att delta i studien. Urvalet påverkades därmed av vilka elever som läraren undervisade, vilket i detta fall var yrkeselever. Även om urvalet inte är statistiskt representativt kan icke-sannolikhetsurval enligt Denscombe (2018, s. 59) fortfarande ha ambitionen att generera ett material som ger en relevant bild av det fenomen som undersöks. Urvalet syftar därmed till att skapa ett explorativt underlag för analys av gymnasieelevers resonemang om språkliga drag och förortssvenska (Denscombe, 2018, s. 58–59). Läraren informerade eleverna om studiens genomförande och om möjligheten att delta i en inspelad gruppintervju om språk. Den mer specifika inriktningen på studien presenterades inte i detta skede, eftersom förhandsinformation om studiens fokus skulle kunna påverka elevernas resonemang under intervjuerna.

4.3 Talmaterial till gruppintervjuer

För att undersöka gymnasieelevers språkattityder i relation till förortssvenska användes i studien ett antal utvalda talexempel som underlag för elevernas diskussion. Klippen fungerade som ett gemensamt analysunderlag och syftade till att synliggöra hur elever identifierar,

kategoriserar och värderar olika språkliga drag i talet. Användningen av talexempel i studien kan förstås som ett arbete med stimulusmaterial i gruppintervjuer. Wibeck (2010, s. 79) menar att stimulusmaterial, såsom ljudklipp, kan användas för att initiera och stödja diskussion. Detta är en särskilt gynnsam metod när deltagarna inte nödvändigtvis har en gemensam kunskapsgrund eller tidigare har reflekterat över det aktuella ämnet. I föreliggande studie användes därför korta ljudklipp som ett gemensamt diskussionsunderlag för att stimulera elevernas resonemang om språklig variation och förortssvenska. Klippen bestod av kortare ljud- och videokonsekvenser hämtade från svenska tv-serier och filmer på digitala medieplattformar. Materialet valdes ut för att representera olika typer av tal och varierande grader av språkliga drag som kan kopplas till förortssvenska. Eleverna fick endast ta del av klippen i ljudformat, eftersom visuella faktorer såsom utseende, kläder och kroppsspråk skulle kunna påverka deras bedömningar och därmed studiens fokus på språkliga drag. De specifika klippen samt de lexikala, grammatiska och fonetiska språkliga drag som identifierades i materialet presenteras i Bilaga 1.

Klippen identifierades genom sökningar i digitala medieplattformar med sökord kopplade till förortssvenska och språklig variation. Tidigt i processen användes AI-tjänsten Chat-GPT för att lokalisera material av relevans för studien. De utvalda klippen från olika filmer/serier granskades manuellt för att säkerställa relevanta språkliga drag. En sammanställning av de lexikala, grammatiska och fonetiska avvikelser som kan kopplas till förortssvenska gjordes innan stimulusmaterialet användes i gruppintervjuerna. Tabellen fungerade som analytiskt underlag och möjliggjorde en systematisk analys av vilka språkliga drag som eleverna uppmärksammade.

Vid urvalet av klipp eftersträvades ett material som kunde väcka frågor och reflektion snarare än presentera färdiga tolkningar. Detta ligger i linje med Wibecks (2012, s. 79) betoning av att stimulusmaterial bör utformas så att det främjar diskussionen snarare än styr deltagare mot specifika svar. De utvalda klippen innehöll varierande språkliga drag och var fria från explicita värderingar eller kommentarer om språket. Detta möjliggjorde att elevernas egna uppfattningar och attityder kunde träda fram i samtalet. Vidare användes flera korta klipp istället för enskilt längre material. Detta kan motiveras utifrån att variation i stimulusmaterialet kan bidra till att hålla diskussionen levande och möjliggöra nya infallsvinklar om samtalet avtar (Wibeck, 2010, s. 79). Samtidigt beaktades risken att deltagarna skulle fokusera på andra aspekter än språket, exempelvis innehållet i klippen, vilket enligt Wibeck (2010, s. 79) kan påverka diskussionens

riktning. Klippen valdes därför med fokus på tydliga språkliga drag och neutralt innehåll i så hög omfattning som möjligt. Detta innebar att klippen i så hög utsträckning som möjligt berörde konversationer som inte handlade om känslosamma ämnen, utan vardagliga konversationer med innehåll som var icke-betydande för respondenterna.

4.4 Tematisk analys

Det insamlade materialet analyserades tematiskt. Detta innebär att forskaren identifierar återkommande mönster och teman i det empiriska materialet genom en systematisk kodningsprocess (Bryman, 2018, s. 702-703). Analysen inleddes därför med en noggrann genomläsning av transkriptionerna för att skapa en helhetsförståelse av materialet (Bryman, 2018, s. 707). I ett första steg genomfördes en initial kodning, där språkliga drag som eleverna uppmärksammade identifierades och organiserades i kategorier. Denna typ av öppen kodning innebär enligt Bryman (2018, s. 707) att forskaren utvecklar koder direkt ur materialet. Detta leder ofta till ett stort antal initiala koder. Dessa koder sammanfördes därefter till övergripande teman i enlighet med den process där koder utvecklas till teman genom att gemensamma mönster identifieras (Bryman, 2018, s. 707).

I ett andra steg analyserades hur eleverna värderar dessa språkliga drag samt vilka normer och attityder som kom till uttryck i deras resonemang. Teman identifierades här som återkommande mönster i materialet som är relevanta för studiens forskningsfrågor (Bryman, 2018, s. 703). Särskild uppmärksamhet riktades mot återkommande uttryck samt likheter och skillnader i elevernas resonemang vilket är centralt för identifiering av teman i kvalitativ analys (Bryman, 2018, s. 705).

Analysen genomfördes således stegvis och iterativt, där materialet bearbetades flera omgångar och teman succesivt utvecklades och preciserades. Detta överensstämmer med Brymans (Bryman, 2018, s. 704–706) beskrivning av tematisk analys som en process där kodning och tematisering sker i samspel och där forskaren rör sig fram och tillbaka mellan data och analys. Tabellen nedan visar den tematiska analysens stegvisa process från enskilda yttranden i materialet till de teman som presenteras i resultatavsnittet.

Tabell 2. Tematiseringsprocess

Initiala koder	Kategori	Tema i resultatet
Uttal, slangord, ordföljd, ortenspråk, förorten	Språkliga drag som eleverna kopplar till förortssvenska	Lexikala, grammatiska och fonetiska drag
Felaktigt språk, inte korrekt, ren svenska, riktig svenska, rikssvenskt	Föreställningar om korrekt språk	Föreställningar om korrekt språk och ”riktig” svenska
Inte seriöst, oprofessionellt, tas inte på allvar, arbetsintervju, professionalitet, kompetent språk	Språk och trovärdighet i formella sammanhang	Språk och seriositet, professionalitet och trovärdighet
Anpassa språket, olika språk i olika miljöer, svårigheter att förstå slang, erfarenheter och miljö påverkar förståelse	Kontext, begriplighet och språklig anpassning	Språklig anpassning och kontextberoende förståelse
Kriminalitet, fördomar, bemötande, stereotyper, döma utifrån språk, social grupp	Språk som social markör och grund för kategorisering	Språk, stereotyper och sociala konsekvenser

4.5 Etiska överväganden

Studien har genomförts i enlighet med de fyra forskningsetiska huvudprinciperna (Denscombe, 2018, s. 438). Principerna innebär att forskningen skyddar deltagarnas intresse, garanterar att deltagandet är frivilligt och baserat på samtycke, undviker falska förespeglningar och bedrivs med vetenskaplig integritet samt följer den nationella lagstiftningen.

Deltagarnas intressen skyddades genom att allt material har hanterats konfidentiellt och anonymt (Denscombe, 2018, s. 441). Det inspelade materialet förvarades på min mobila enhet och kommer raderas när föreliggande arbete bedömts godkänt. Transkriberingen skedde med hjälp av AI-tjänsten A-train som transkriberar materialet lokalt. Detta innebär att ljudfilerna stannade på min egen dator vilket skyddar deltagarnas intressen ytterligare. Informerat samtycke genomfördes med hjälp av samtyckesformulär. I samtyckesblanketten informerades

deltagarna i enlighet med Denscombes (2018, s. 442) beskrivning tydligt att deras deltagande är frivilligt och att de kan dra sig ur forskningen närhelst de vill. Blanketten tydliggjorde deltagarnas anonymitet och skrevs under innan deltagande i studien.

Eleverna informerades om att de skulle delta i en intervju för ett examensarbete om språkvariationer. Studiens mer specifika fokus på förortssvenska presenterades däremot inte i förväg, eftersom sådan förhandsinformation skulle kunna påverka deltagarnas resonemang och därmed studiens resultat. Forskaren ska dessutom enligt Denscombe (2018, s. 444) använda materialet med rättvisa och tolka objektivt. Under processen har jag därför varit noggrann med att återge deltagarnas yttranden korrekt och analysera resultatet objektivt. I föreliggande studie behandlas inte känsliga personuppgifter och deltagarnas identiteter anonymiseras i det insamlade materialet. Detta innebär att även den fjärde etiska huvudprincipen uppfyllts (Denscombe, 2018, s. 444). Eftersom studien behandlar språkattityder och föreställningar om olika sätt att tala beaktades även risken att deltagare kunde uppleva vissa resonemang som känsliga eller utpekande. Analysen och genomförandet utformades därför med särskild hänsyn till deltagarnas integritet och anonymitet. Samtidigt riktades fokus mot språkliga föreställningar och attityder snarare än mot enskilda individer eller grupper.

5. Resultat

Följande kapitel presenterar resultaten från gruppintervjuerna. Kapitlet är strukturerat utifrån studiens frågeställningar. Första frågeställningen ”Vilka språkliga drag uppmärksammar och kategoriserar gymnasieelever i talmaterialet, och vilka av dessa kopplas till förortssvenska?” besvaras under rubrikerna lexikala drag, grammatiska drag och fonetiska drag. Därefter besvaras studiens andra frågeställning ”Hur värderar elever dessa drag och vilka språkliga normer och attityder uttrycks i deras resonemang?”. Den andra frågeställningen besvaras utifrån de teman kopplade till språkliga normer som framkom i kodningsarbetet.

5.1 Lexikala drag

Den mest återkommande typen av drag i elevernas resonemang är de lexikala dragen, det vill säga ordvalet. I samtliga grupper framhålls användningen av slangord och informella uttryck som centralt kännetecken i de klipp som eleverna kopplar till förortssvenska. Exempel som nämns är bland annat *bram*, *bror*, *mannen*, *dunder*, *chill*, *fett*, *värsta feta mäktiga* och liknande uttryck. Eleverna beskriver dessa ord som typiska för ett språkbruk som de förknippar med

förorten, ungdomsgrupper eller informella sammanhang. Ordvalet framträder också som det drag eleverna oftast nämner först när de ombeds beskriva hur talarna låter. I flera fall uttrycks det som att språket inte är ”full svenska”, ”ren svenska eller ”korrekt svenska”. Detta just eftersom talarna använder ord som inte uppfattas tillhöra ett standardnära ordförråd. I detta ligger inte bara att orden uppfattas som informella utan också att de ges en tydlig social och stilistisk betydelse. Slangorden fungerar i elevernas resonemang som markörer för gruppstillhörighet, vardaglighet och förortskoppling. Det är alltså framför allt genom ordvalet som eleverna först identifierar och särskiljer olika sätt att tala.

Samtidigt visar materialet att eleverna gör skillnad mellan olika typer av informellt språk. I vissa klipp uppfattas språkbruket som ungdomligt eller vardagligt utan att det därför kategoriseras som förortssvenska. När eleverna beskriver ett klipp som ”ungdomligt” men ”inte så mycket ortensvenska”, eller som ”vanlig svenska” trots förekomst av vissa slangord, framgår att slang i sig inte alltid är tillräckligt för att språket ska kopplas till förortssvenska. Det avgörande tycks i stället vara vilken typ av ord som används och hur dessa samspelar med andra språkliga drag. Särskilt framträder att slangorden inte ges samma betydelse i de fall där uttalet och den grammatiska strukturen uppfattas som mer standardnära eller ”svensk”. Detta framgick tydligast vid uppspelning av klipp nummer 6, där få slangord användes men uttalet och den grammatiska strukturen beskrevs som mer ”ren”. Ett vardagligt eller ungdomligt ordval kan alltså uppfattas som relativt standardnära, medan vissa specifika slanguttryck i kombination med avvikande uttal eller grammatik i högre grad kopplas till förortssvenska. Elever beskriver explicit slang som en central anledning att de kopplar språket till förorten:

Elev 2: Jag tror också att det är lite så här... aa men förort. Att man bor i en förort och att man har den dialekten. För det är också mycket slang i det (Grupp A, 19:50-20:00).

När eleverna ombeds förklara skillnaden mellan ett klipp med mindre slangord i och ett som har mer beskriver en elev likt följande:

Elev 2: Men det är ju mer, de är ju yngre. Så det är ju mycket så här chilla, mannen, bror, snackar, brudar. (Grupp B, 03:16)

Elev 4: Ja... de har mer ord. Sådana här, slangord. (Grupp B, 03:40).

Citaten visar hur mängden och typen av slangord blir en viktig grund för elevernas kategorisering av språket. Flera elever uppmärksammar även att ord från andra språk eller

uttryck som uppfattas ha sitt ursprung i andra språkliga sammanhang förekommer i talet. Dessa beskrivs ibland som ”ord från andra länder”, ”arabiskan kanske”, eller som uttryck som inte motsvarar ord som eleverna själva skulle använda. Denna typ av lexikal blandning framstår som ytterligare ett drag som bidrar till att språket kategoriseras som förortssvenska. Det framgår också att eleverna inte enbart reagerar på enskilda ord utan också på det samlade intrycket av ordvalet. De beskriver vissa uttryck som ”extra”, ”maffiga”, ”skrytiga”, ”överdrivna”, ”lustiga”, ”flummiga” eller svåra att relatera till. Eleverna värderar inte bara vilka ord som används, utan också hur uttrycken uppfattas stilistiskt och socialt:

Elev 1: Det blir typ maffigare kanske... Alltså, de beskriver lite mer extra med slangorden. Skryter nästan. Allt blir lite mer extra starkt och ovanligare med slangorden (Grupp D, 04:00-04:17).

I några fall nämns även liknelser och bildspråk som avviker från det eleverna själva uppfattar som normalt eller väntat språkbruk (Grupp C, 10:35-10:50), exempelvis ”Fast kameler som pappa är fett tjocka i skallen” (Klipp 1). Det lexikala planet blir därmed inte bara en fråga om slang kontra standardspråk, utan också vilka uttryck som uppfattas som naturliga, begripliga och kontextuellt passande. Sammantaget framträder ordvalet som det mest omedelbart igenkännbara draget i elevernas resonemang. Sammanfattningsvis framstår de lexikala dragen som den mest omedelbara och tydligt uttryckta grunden för elevernas kategorisering. Det är framför allt genom ordvalet som eleverna identifierar vissa talare som representanter för förortssvenska, även om de samtidigt visar att ordvalet måste förstås i relation till andra språkliga nivåer.

5.1.1 Grammatiska drag

Utöver ordval uppmärksammar eleverna även grammatiska drag, framför allt i form av ordföljd, meningsbyggnad och utelämnade ord. Dessa drag nämns inte lika ofta som de lexikala, men när de väl tas upp framstår de som viktiga för hur eleverna särskiljer olika sätt att tala. Till skillnad från de lexikala dragen är de grammatiska dragen ofta svårare för eleverna att beskriva konkret, trots att de uppfattar dem som betydelsefulla. I flera grupper beskrivs tal där ord ”kommer i fel ordning” (Grupp C, 15:40), där meningsuppbyggnaden ”inte är som man säger i vanlig svenska” (Grupp A, 15:10), eller där talaren ”hoppas över något ord”. Eleverna menar att de ändå förstår vad som sägs, men att strukturen avviker från det som de uppfattar som korrekt eller standardnära svenska. Ett exempel som nämns är att en talare säger ”man måste visa annan

sida” i stället för ”man måste visa en annan sida”. Detta uppmärksammas som grammatiska avvikelser, samtidigt som eleverna konstaterar att innebörden fortfarande går fram. Det är alltså inte begripligheten som ifrågasätts, utan snarare hur nära språket ligger elevernas föreställningar om standardsvenska.

Liknande resonemang återkommer när eleverna talar om ”ordföljden där”, att ”de sätter orden i en annan ordning”, eller att vissa meningar låter som direktöversättningar från andra språk. I grupp B förs exempelvis ett resonemang om att ordningen i en mening kan påverkas av andra språk, såsom engelska och spanska, och att detta blir hörbart när svenska uttryck formas enligt andra syntaktiska regler. Därmed kopplas grammatiska drag ibland till flerspråkighet eller till påverkan från andra språk i hemmet eller omgivningen. I grupp D uttrycks liknande uppfattningar mer indirekt, exempelvis när elev 2 beskriver att talare ”kanske inte kan uttala det fullt ut” (Grupp D, 01:49). Detta visar att språket uppfattas som avvikande utan att eleven tydligt skiljer mellan uttal och grammatik. Detta visar hur olika språkliga nivåer ibland flyter samman i elevernas resonemang. Här blir det tydligt att olika språkliga nivåer ofta flyter samman i elevernas resonemang.

Flera elever antyder även att det är hur meningar byggs upp, snarare än enbart vilka ord som används, som bidrar till att språket kopplas till förortssvenska. I grupp C uttrycks detta exempelvis av elev 1:

Elev 1: att man använde ord som kanske inte riktigt helt borde användas... ”då vi tänkte”, Man förstår ju vad de menar. Det kan vara tydligt ändå... men om man skulle använda rätt meningsuppbyggnad, så säger man kanske inte så. (Grupp C, 15:47-16.02)

Liknande resonemang framkommer i grupp 2, där elev 1 lyfter fram hur ord placeras i meningen:

Elev 1: hur de uttalar orden... och vilka ord de... alltså... sätter vart i meningen typ. (Grupp B, 30:00-30:07).

Här blir det tydligt att det inte enbart är ordvalet i sig, utan även ordens placering, som påverkar hur språket uppfattas och kategoriseras. I ett av de klipp (5) som eleverna anmärkte bristande ordföljd fanns inga slangord utan endast avvikande ordföljd och staccatoartat uttal. Detta tyder på att det inte enbart är ordvalet utan även hur meningar är uppbyggda som påverkar hur

eleverna kategoriserar språket. Avvikelser i meningsuppbyggnaden bidrar till att språket kopplas till förortssvenska.

Det är också tydligt att eleverna många gånger har svårt att exakt beskriva de grammatiska dragen, trots att de hör att ”något” i språket skiljer sig från ”riktig svenska”. Detta framgår i flera grupper genom återkommande formuleringar där eleverna uttrycker osäkerhet, exempelvis att det är ”svårt att förklara” vad som avviker (Grupp D, 01:35) eller att det är ”bara låter annorlunda” (Grupp A, 12:13). Detta tyder på att eleverna uppfattar grammatisk avvikelse utan att kunna sätta ord på det, även när de inte använder ett explicit grammatiskt metaspråk. Sammantaget visar materialet att eleverna uppmärksammar grammatiska drag främst när det gäller ordföljd, meningsstruktur och utelämnning av ord. Dessa drag spelar en roll i kategoriseringen av talet men de framträder som mer stödjande indikatorer än som primära kännetecken. De grammatiska dragen blir särskilt viktiga i de fall där slang saknas men där språket ändå uppfattas som avvikande från standardsvenska.

5.1.2 Fonetiska drag

Den tredje och mycket framträdande kategorin i elevernas resonemang är de fonetiska dragen. Det vill säga sådant som rör uttal, brytning, röstkvalitet, tonläge och hur orden låter. I flera grupper framstår dessa drag som minst lika viktiga som ordvalet, och i vissa fall som avgörande för att eleverna ska koppla talet till förortssvenska även när slangord saknas. Det fonetiska planet framträder alltså som centralt för elevernas helhetsintryck av hur språket låter. Ett återkommande drag i samtliga grupper är det eleverna benämner som brytning. Begreppet används brett och inte alltid konsekvent, men syftar genomgående på ett uttal som uppfattas avvika från standardsvenska. Eleverna beskriver att talare ”bryter lite”, ”bryter på ett annat språk”, ”skorrar”, ”drar på orden”, eller ”kan kanske inte uttala det fullt ut”.

Eleverna ger även mer konkreta exempel på vad de lägger märke till i uttalet. Flera nämner att vissa ljud, särskilt s-ljud eller sj/sch-ljud uttalas starkare eller annorlunda. Exempelvis att ”besked” låter mer som ”beschhed” eller att s ”blir lite mer sch”. Andra beskriver att ord ”dras ut”, att vokaler eller ändelser böjs eller förlängs, som i exemplet ”stormeeen”. Även tonläge och talhastighet framträder som exempel och används av eleverna som tecken på att språket inte låter som ”ren svenska” och kopplas till förortssvenska. Eleverna uppmärksammar alltså både enskilda ljud och det mer övergripande sättet att tala. Detta framgår exempelvis i grupp D:

Elev 2: Men de använder sig av en mer mörkare röst, tycker jag. Och orden liksom... (Grupp B, 14:40)

Elev 1: och även, jag skulle säga att de säger orden, eller att de säger lite snabbare. Om vi säger bror, alltså om de säger, jag vet inte hur man ska förklara det, det känns som att det går snabbare när de förklarar eller säger vissa ord. (Grupp B, 14:50)

Elev 2: Jag tycker att de uttalar ”schh” väldigt mycket, alltså typ i ordet besked... blir det lite starkare. (Grupp B, 15:00).

Även en elev i grupp D återger exempel från samma ord:

Elev 1: Ja men exempel när de säger besked... drar dem lite längre på orden. S blir lite mer som ”schh” liksom. De säger beschhked och inte... rakt liksom. (Grupp D, 11:40-11:54).

Vid sidan av själva uttalet uppmärksammas alltså även tonläge och röstkvalitet. Eleverna beskriver vissa talare som mörkare, grövre, hårdare, mer bestämda, mer aggressiva, mer kaxiga eller mer hetsiga. Eleverna beskriver hur talare låter ”mörkare” och ibland ”mer aggressiva”. I kontrast till detta beskrivs andra talare med standardnära svenska som ljusare, lugnare, trevligare eller mer välkomnande. Tonläget framstår därmed som en viktig del av hur talet tolkas och kategoriseras. Det är inte enbart vilka ord som sägs, utan också hur de sägs, som påverkar elevernas uppfattningar om språket. Även taltempo och tydlighet i artikulationen spelar en framträdande roll i elevernas resonemang. Eleverna beskriver språket som de kopplar till förorten som rörigt, svårt att hänga med i eller svårare att förstå, medan mer standardnära svenska beskrivs som tydligare. Flera elever uppmärksammar att ord ”smälter ihop”, att talaren ”mumlar” eller att de pratar ”ryckigt” och ”har inga pauser mellan orden”. Även detta används som grund för att skilja mellan ett språk som uppfattas mer standardnära och ett språk som kopplas till förortssvenska.

Fonetiken framstår också som särskilt betydelsefullt i de klipp där slangorden är få eller frånvarande. I sådana fall säger flera elever att de ändå hör att språket skiljer sig, även om de ibland har svårt att exakt sätta ord på hur. De återkommer då till uttal, ton, tempo, ryckigt, eller ”sättet att prata” som den faktor som gör att de fortfarande uppfattar språket som förortssvenskt eller som avvikande från rikssvenskan. Detta tyder på att fonetiska drag i elevernas resonemang fungerar som en central kategori i identifieringen av språklig variation. Det fonetiska planet blir

därmed särskilt viktigt i de situationer där andra tydliga markörer, som slangord, saknas. Materialet visar därmed att de fonetiska dragen omfattar flera delkomponenter. Brytning, uttal av enskilda ljud, ordens längd och betoning, mörkt eller ljust tonläge, taltempo, ryckighet, mumlande samt graden av tydlighet i artikulationen. Tillsammans bildar dessa drag en central grund för elevernas kategorisering av talmaterialet.

5.2 Språkliga normer

I gruppintervjuerna framträder även tydliga värderingar av de språkliga drag som eleverna uppmärksammar. Nedan presenteras de mest framträdande mönstren i hur eleverna värderar dessa drag och vilka språkliga normer och attityder som kommer till uttryck i deras resonemang. Hur dessa teman identifierades och sammanställdes i analysprocessen redovisas i tabell 2 under i metodkapitlet.

5.2.1 Föreställningar om korrekt och "riktig" svenska

I samtliga grupper framträder en tydlig norm om vad som uppfattas som korrekt svenska. Eleverna positionerar återkommande ett standardnära språk som norm, medan språk som innehåller slang, brytning eller avvikande uttal beskrivs som mindre korrekt. Detta uttrycks explicit i grupp D, där elev 1 och 2 beskriver språket i klippen som "felaktigt" och "inte helt korrekt" (Grupp D, 02:36-02:41). Samma grupp sätter detta i kontrast till vad de benämner som "renare svenska", där frånvaro av slang och mindre brytning lyfts fram som centrala faktorer (Grupp D, 10:00-10:36).

Liknande resonemang återkommer i grupp B, där eleverna talar om "riktig svenska" i kontrast till språk som innehåller slang och avvikande uttal (Grupp B, 15:00-16:15). Även i grupp C framträder denna norm, men mer indirekt, exempelvis när elev 2 och 3 beskriver ett språk som "mer rent" och "mer rikssvenskt" i vissa sammanhang (Grupp C, 06.05-07.15). Samtidigt visar materialet att korrekthet inte kopplas till enskilda språkliga drag, utan till en helhetsbedömning. Elev 1 i grupp D betonar exempelvis att det är "en blandning av allt", alltså ordval, uttal och ton, som avgör hur språket uppfattas (Grupp D, 08:30-08:35). Även elev 1 och 3 i grupp C lyfter att tempo, ton och struktur tillsammans påverkar upplevelsen av korrekthet. Detta tyder på att korrekthet förstås som något gradvis och sammansatt, där språkliga drag som eleverna kopplar till förortssvenska anses mindre korrekta.

5.2.2 Språk och seriositet, professionalitet och trovärdighet

Ett genomgående mönster i alla grupper är att eleverna kopplar språkliga drag till föreställningar om seriositet och professionalitet. I samtliga grupper framkommer att språk med slang eller avvikande drag riskerar att uppfattas mindre seriöst. I grupp B uttrycks detta tydligt, där elev 1 menar att språk med slang ”inte låter så seriöst” och att ”man inte hade kunnat ha en seriös konversation” med en sådan talare (Grupp B, 02:15-03:02). Även i grupp A framkommer liknande resonemang, där eleverna kopplar ett mer standardnära språk kopplas till att framstå som proffsigare, särskilt i arbetsrelaterade sammanhang.

Kopplingen mellan språk och professionalitet blir särskilt tydlig i elevernas resonemang om arbetsintervjuer, vilket återkommer i samtliga grupper. Eleverna beskriver dessa situationer som kontexter där språket får direkt betydelse för hur en person uppfattas och där användningen av slang eller avvikande språkliga drag kan få negativa konsekvenser. I både grupp A och B framhålls att personer bör undvika slang i en arbetsintervju och istället använda ett mer standardnära språk för att framstå som seriös eller kompetent. Liknande resonemang förs i grupp C, där elev 1 betonar att personer ofta ”rätta till sig lite” i mer formella sammanhang (Grupp C, 10:30-10:45). I grupp D uttrycker elev 1 att personer som talar mer standardnära svenska kan bli mer positivt bemötta i exempelvis service- och yrkessituationer. Sammantaget visar detta att arbetsintervjun är ett återkommande exempel i elevernas resonemang om formella situationer där språket får betydelse för hur en person uppfattas. I dessa sammanhang framträder språkliga normer särskilt tydligt och avvikelser från dem anses kunna påverka bedömningen av individen.

I grupp C beskriver elev 4 ett språk med mycket slangord som ”flummigt” och ”komiskt” vilket gör att talaren riskerar att inte tas på allvar (Grupp C, 09:10-09:50). I diskussionen mellan eleverna i grupp C framträder tydligt hur lexikala språkliga drag påverkar talarens trovärdighet. Samtidigt visar materialet att även mindre språkliga avvikelser kan påverka intrycket. I grupp A beskriver elev 1 att talaren i klipp 5 fortfarande har ”lite att slipa på” eftersom ordföljden och uttalet inte är ”helt korrekt” (Grupp A, 43:03-43:10).

Eleverna har flera gånger svårt att uttrycka vad exakt det är i språket som de anmärker på och menar tillhör förortssvenskan. Elev 3 i grupp A beskriver språket likt följande:

Elev 3: Det är något där i svenskan, med både slangorden och alltså dialekt, alltså hur de pratar. Uttalet... De pratar inte som att de har A i svenska direkt. (Grupp A, 29:50–30.05)

Resultatet visar därmed att elevernas bedömningar av seriositet och trovärdighet ofta bygger på ett samlat språkligt intryck snarare än på enskilda språkliga drag. Även när eleverna har svårt att precisera vad som uppfattas som avvikande framträder tydliga föreställningar om hur olika sätt att tala påverkar hur en person bedöms.

5.2.3 Språklig anpassning och kontextberoende förståelse

Trots tydliga normer visar samtliga grupper att värderingen av språk är starkt beroende av kontext. Ett språkbruk som uppfattas som olämpligt i ett sammanhang kan vara fullt accepterat i ett annat. Alla grupper lyfter att slang och informellt språk är vanligt i kompisgrupper. Grupp C beskriver exempelvis förortsspråk som ett naturligt sätt att tala inom en viss gemenskap, medan grupp B menar att språket kan bidra till samhörighet. Även grupp D framhåller att språket i klippen som avviker från standardsvenska är vanligt och normalt i vissa sociala miljöer, exempelvis i förorter. Samtidigt framgår resonemang att språket förändras beroende på relationer, exempelvis menar elev 1 i grupp C att talaren i klipp 7 kodväxlar från förortssvenska och använder ett mer standardnära språk i samtal med sin pappa. Detta kopplar eleven till respekt och menar att en sådan språklig anpassning ”nog är vanlig” när talaren vistas i miljöer utanför förorten (Grupp C, 06:30-07:15). Elevernas resonemang visar också att språkanvändning uppfattas som strategisk, men också påverkad av individens språkliga erfarenheter. Elev 1 i grupp C visar också en förståelse för att anpassningen inte behöver vara enkel:

Jag tror att många anpassar sig efter olika situationer... men sen kanske det inte är så lätt... eller... jag vet inte... om jag ska prata utan min bonna-dialekt behöver jag ju aktivt tänka på det och den kanske lyser igenom ändå... det kanske inte alltid är så enkelt för en person som pratar så här att anpassa sig heller eftersom... det kanske bara blir så automatiskt...” (Grupp C, 42:05–42:45).

Flera av grupperna kopplar sina värderingar till hur lätt språket är att förstå. Språk med mycket slang eller avvikande uttal beskrivs ofta som svårare att följa. I grupp C framhålls exempelvis av flera elever att slang gör det svårare att ”hänga med”, särskilt när de själva inte använder

språket (Grupp C, 02:30-03:30). Även grupp B menar att slang kan skapa problem i kommunikation, särskilt i kontakt med äldre personer. Samtidigt betonar eleverna att begriplighet är kopplad till erfarenhet. Elev 1 i grupp D uttrycker att språk man är uppvuxen med är lättare att förstå, medan andra sätt att tala kräver mer ansträngning (Grupp D, 36:09-36:15)- På liknande sätt resonerar eleverna i grupp C om hur förståelsen av språket påverkas av vad personer är vana vid att höra.

I grupp B utvecklas detta resonemang vidare i relation till elevernas framtida yrkesroll inom vården. Eleverna beskriver att användning av slang och förortsspråk i vårdsituationer kan få konkreta konsekvenser för kommunikation med patienter:

Elev 2: Om vi jobbar inom vården till exempel, och det kommer in någon som håller på så här, ey bror, jag ber dig, kan du hjälpa mig. Då blir det så här nej, var seriös och använd rätt ord först liksom, eller alltså såhär (Grupp B, 24:45- 24:53)

Elev 1: Ja, och även liksom kommunikationen inom vården är ju speciell inom äldreomsorgen då som vi är ute i nu... i äldreomsorgen kanske de inte förstår det här nya slanget. De har liksom inte haft tillgång till det, så de kanske inte förstår. Så för brukarna.. låt oss säga... så blir det ju kanske både missförstånd och oro hos dem. (Grupp B, 25:00-25:30)

Elev 2: Mm... att de inte förstår vad man säger. (Grupp B, 26:02)

Elev 1: Mm.. och så leder det till oro hos dem. (Grupp B, 26: 04)

Vidare resonerar eleverna också om hur detta kan påverka personen som talar förortssvenska:

Elev 3: De kanske känner så här... ehh.. i och med att det är så normalt för dem att prata så... och sen att någon säger att de ska prata på något annat sätt... att det blir så här... ehh.. de kanske blir arga och känner, fast det är så här jag pratar, liksom. (Grupp B, 26:10-26:23)

Grupp B betonar därmed att språklig anpassning inte enbart handlar om att framstå som professionell, utan också om att säkerställa fungerande kommunikation och trygghet i vårdsituationer. Samtidigt reflekterar de över att detta kan skapa spänning då personer som är vana vid ett viss sätt att tala kan uppleva det som svårt eller frustrerande att behöva förändra

sitt språkbruk. I grupp B diskuteras även hur förståelsen av förortsspråk påverkas av ålder och språklig erfarenhet. Eleverna resonerar om skillnader mellan generationer och hur tillgång till språket påverkar hur det uppfattas:

Elev 1: Jag tror framför allt att vi ungdomar är så pass vana vid det här dagliga slangspråket... så att vi förstår ändå vad de menar. Men jag tror att... om vi går upp två generationer, eller så här... till våra mor och farföräldrar. Så... tror jag inte att de hade haft samma förståelse för vad de säger. Som sagt... de har ju växt upp med andra slangord än vad.... Och vi får ju en annan tillgång, eftersom vi nu med sociala medier och allt sånt... så då sprids ju språket också på ett annat sätt...(Grupp B, 31:40- 32:27)

Resultatet visar därmed att uppfattningar om begriplighet är nära kopplade till språklig erfarenhet. Språk som avviker från det eleverna är vana vid upplevs som svårare att förstå. Samtidigt visar eleverna en medvetenhet om att detta kan skapa behov av språklig anpassning i olika sammanhang.

5.2.4 Språk, stereotyper och sociala konsekvenser

Ett tydligt och återkommande resultat i samtliga grupper är att språkliga drag kopplas till sociala kategorier, stereotyper och föreställningar om hur personer uppfattas och bemöts. Språk som uppfattas som förortssvenska associeras inte enbart med vissa språkliga egenskaper utan också med specifika sociala grupper och egenskaper. I både grupp B och D kopplas språket exempelvis till kriminalitet och ”stökighet” (Grupp B, 04:05-05:00; Grupp D, 39:42:39:56). Även i grupp C framkommer liknande resonemang, där elev nummer 1 menar att sådana kopplingar kan påverkas av media eftersom liknande språk ofta förekommer i samband med våld och kriminalitet (Grupp C, 33:45-34:15). Språket fungerar därmed som en markör för grupptillhörighet men även som en grund för social kategorisering.

Samtidigt är det tydligt att flera elever lägger dessa stereotypa kopplingar hos andra snarare än hon sig själva. I alla grupper framkommer resonemang om att andra kan tänka så, göra sådana kopplingar eller bemöta personer annorlunda utifrån hur de pratar. Eleverna själva markerar flera gånger distans till dessa föreställningar. De beskriver exempelvis som att många andra kan göra sådana kopplingar, eller att det finns en etablerad bild om personer som pratar förortssvenska. På så sätt framträder stereotyperna sällan som något eleverna själva fullt ut gör

anspråk på, utan som något de tillskriver omgivningen eller förhåller sig till. Detta blir särskilt tydligt i grupp C:

Elev 4: Jag har inget problem med folk som pratar så här ... men det finns ju ofta människor som tänker olika till människor som kanske inte pratar helt korrekt eller vad man säger. (Grupp C, 24:41-25:50)

Elev 1: Det beror nog på lite... Vilken person man snackar om... Vem som bemöter honom... Det finns nog personer som... hade stört sig på det. (25:55-26:05)

I klipp 6 använder ungdomarna några få slangord men har inga andra språkliga avvikelser från standardsvenska. Elev 1 i grupp C tror ändå att detta skulle kunna påverka hur andra bemöter dem:

Elev 1: Det är just det att man inte tar dem seriöst. Om min teori stämmer nu då, att det här är personer som kanske är uppvuxna i Sverige och har en hel svensk bakgrund. Så skulle någon gammal gubbe kunna sura bara och säga prata ordentligt. För att man använder sig av slangord. (Grupp C, 30:02-30:14)

Även i grupp D problematiseras vilka konsekvenser som personer som talar förortssvenska kan få:

Elev 1: Det är nog inga större konsekvenser... men en del att de får lite... vad du brukar kalla det... att man har... vad heter det... att man tänker samma sak om en hel grupp... Förutfattade meningar. Att man kanske drar alla över samma kant. Vilket blir fel... (Grupp D, 32:16–32:40)

Detta visar att eleverna inte enbart reproducerar stereotyper, utan också i viss mån reflekterar över dem och markerar avstånd till dem. Samtidigt framträder att dessa språkliga kategoriseringar får konsekvenser för hur personer uppfattas och behandlas. I grupp D uttrycker elev 1 även att personer som talar mer standardnära svenska kan bli bemötta bättre än personer med avvikande språk.

Elev 1: Jag tänker att de flesta har kanske lite fördomar. Om man skulle gå till en svensk butik och börjat prata fin svenska... så kanske de hade blivit bemötta lite trevligare...

än om man kommer in och kanske... bryter lite och pratar lite... ja.. ful svenska. Om man kan uttrycka sig så. (Grupp D, 16:25-16.40)

På liknande sätt framkommer det i en diskussion i grupp C att personer med språkliga drag kopplade till förortssvenska kan behöva bevisa mer för att tas på allvar, vilket visar att språket påverkar hur individens kompetens och trovärdighet bedöms. Grupperna visar på ett mönster där språkliga drag inte bara värderas i sig utan också fungerar som sociala signaler som påverkar hur talare kategoriseras, bedöms och bemöts. Samtidigt visar materialet att eleverna ofta tar avstånd från dessa stereotyper genom att återge dem, men markera att det kan vara andra som tänker så.

Elev 1: Jag tror att vissa kan tycka att de inte hade varit så bekväma att det är personer som pratar så. Bara för att det finns en viss agenda mot att personer som inte har en hel rikssvensk accent eller dialekt... har tendenser att göra saker som de tror att en hel rikssvensk inte hade gjort. Alltså det här blir ju lite konstigt att prata om... och jag menar ju absolut själv inte att det är så. (Grupp C, 5:40-5:56).

Språket framträder som en social markör som påverkar hur talare kategoriseras och bemöts. Eleverna visar samtidigt i sina resonemang en medvetenhet om att sådana kopplingar riskerar att bygga på stereotyper och generaliseringar.

5.3.1 Sammanfattning av resultat

Sammanfattningsvis visar resultaten att eleverna identifierar språkliga drag på flera nivåer. Lexikala, grammatiska och fonetiska drag ligger tillsammans till grund för hur de kategoriserar tal som förortssvenska och standardsvenska. Det är sällan ett enskilt drag som avgör utan snarare en sammantagen bedömning av hur språket låter. Vidare framträder tydliga språkliga normer där ett standardnära språk positioneras som mer korrekt, seriöst och lämpligt i formella sammanhang. Språk som kopplas till förortssvenska värderas ofta som mindre korrekt. Samtidigt visar elevernas resonemang att dessa värderingar är kontextberoende och att språklig variation i hög utsträckning accepteras i informella sammanhang. Resultatet visar även att språkliga drag fungerar som sociala signaler som kan påverka hur talare uppfattas och bemöts. Samtidigt visar resultatet att eleverna i viss mån reflekterar över och tar avstånd från de stereotyper som kopplas till förortssvenska.

6. Diskussion

I följande kapitel analyseras och diskuteras uppsatsens resultat i relation till teoretisk utgångspunkt, tidigare forskning och relevanta samhälleliga och etiska aspekter. Därefter diskuteras studiens metodval och slutligen förslag till vidare forskning.

6.1.1 Resultatet i relation till teoretiskt ramverk

Resultatet visar att elevernas sätt att identifiera och värdera språkliga drag kan förstås i relation till Garretts (2010) ramverk för språkattityder. En central iakttagelse är att eleverna uppmärksammar språklig variation på flera nivåer och gör sammantagna bedömningar av hur språk ”låter”. Detta ligger i linje med Garretts (2010, s. 2-3) beskrivning av att språkattityder riktas mot olika språkliga nivåer, där såväl lexikala, grammatiska som fonetiska drag kan bära social betydelse. Det innebär att elevernas kategorisering av förortssvenska inte kan förstås som en rent lingvistisk identifiering, utan som en socialt förankrad tolkningsprocess där språkliga drag fungerar som uttryck för social tillhörighet. Detta kan vidare tolkas som att elevernas språkliga bedömningar också innebär en form av social positionering där talare placeras in i föreställda sociala kategorier genom sitt språkbruk. Språkliga drag får därmed social betydelse i elevernas tolkningar.

Vidare visar resultatet att dessa språkliga drag tillskrivs värderingar i relation till föreställningar om korrekthet och legitimitet. Att ett standardnära språk genomgående positioneras som norm kan analyseras med hjälp av Garretts (2010, s. 6-9) resonemang om standardideologi. Inom detta perspektiv framstår vissa språkliga former som neutrala och överordnade, medan andra konstrueras som avvikande eller mindre värdefulla. Elevernas sätt att beskriva förortssvenska som mindre korrekt indikerar att deras språkattityder är formade inom en sådan ideologisk ram. Standardsvenska blir elevernas naturliga jämförelse. Detta tyder på att värderingen av språkliga drag inte enbart baseras på deras funktion utan också deras position i ett hierarkiskt språkssystem. Detta synliggör hur språkliga normer kan förstås som socialt producerade snarare än neutrala eftersom de reproduceras genom vardagliga värderingar och bedömningar. Det sker också genom språkideologiska föreställningar om vad som räknas som legitim svenska.

Den språkliga hierarkin blir särskilt tydlig när språkliga drag kopplas till sociala egenskaper som seriositet, trovärdighet och kompetens. I enlighet med Garrett (2010, s. 4-6) kan detta förstås som att språkliga uttryck aktiverar stereotypa föreställningar om talare. Språk fungerar därmed som ett verktyg genom vilket sociala kategoriseringar blir synliga. Resultatet visar att

vissa språkliga drag inte enbart uppfattas som avvikande utan också som indikatorer på lägre status eller bristande professionalitet. Detta visar hur språkattityder bidrar till att reproducera sociala hierarkier, där vissa sätt att tala tillskrivs högre symboliskt värde än andra. Olika språkformer kopplas alltså till olika status. Detta aktualiserar samtidigt en problematik eftersom Garretts ramverk i begränsad omfattning behandlar hur sådana värderingar omsätts i konkreta praktiker. Exempelvis i bemötande eller institutionella sammanhang som resultatet antyder kan få betydande konsekvenser. Samtidigt framträder i resultatet att elevernas attityder är kontextuellt situerade och inte entydigt negativa. Detta kan relateras till Garretts (2010, s. 16-17) betoning av att språkattityder är föränderliga och beroende av social situation. Samma språkliga drag kan i vissa sammanhang fungera som resurser för gemenskap och identifikation, medan de i andra sammanhang kan uppfattas som olämpliga. Detta tyder på att eleverna inte enbart visar att de följer en statisk standardnorm. De förhåller sig även till språkets funktion i olika sociala praktiker. En sådan variation i värdering kan förstås som ett uttryck för att språkattityder inte är absoluta, utan situerade och relationella. De förändras beroende på situation och mottagare.

Resultatet belyser även hur språkattityder formas genom erfarenhet och socialisering. När eleverna kopplar begriplighet till vana och exponering kan detta förstås i relation till Garretts (2010, s. 22-23) syn på att attityder är socialt inlärd. Det som uppfattas som svårt eller avvikande är därmed ett resultat av individens språkliga erfarenheter. Detta understryker att språkattityder både speglar språkliga strukturer och individens position i sociala och språkliga gemenskaper. Det kan också förstås som att språkattityder formas i ett samspel mellan individ och omgivning, snarare än fasta och isolerade föreställningar.

En ytterligare aspekt i resultaten är kopplingen mellan språkliga drag och social kategorisering. Elevernas resonemang visar att förortssvenska associeras med specifika sociala grupper och att dessa associationer ibland kopplas till stereotypa föreställningar. Detta ligger i linje med Garretts påpekande att det ofta är svårt att separera attityder till språk från attityder till dess talare (Garrett, 2010, s. 17). Språket fungerar därmed som en markör för social identitet. Språkliga drag signalerar inte enbart variation utan bidrar även till att konstruera och upprätthålla sociala kategorier. Att eleverna samtidigt reflekterar över och i viss mån problematiserar dessa kopplingar tyder på att språkattityder både är internaliserade och möjliga att omförhandla genom medveten reflektion. Detta pekar mot att språkattityder bör förstås som något som kan förändras genom social bearbetning och inte är statiska.

Slutligen kan resultatet förstås i relation till Garretts definition av attityder som psykologiska konstruktioner som inte är direkt observerbara och därför behöver tolkas genom individens yttranden (Garrett, 2010, s. 19-21). Elevernas ibland vaga eller svårformulerade beskrivningar av språkliga skillnader tyder på att attityder inte alltid uttalas explicit. De tar istället ofta sig uttryck genom mer intuitiva reaktioner. Detta stärker relevansen av en analytisk ansats som fokuserar på hur språk uppfattas och beskrivs av icke-experter, vilket även knyter an till det folklingvistiska perspektivet som Garrett (2010, s. 187-190) lyfter fram. Det syns när eleverna använder vardagliga ord och helhetsintryck snarare än språkliga facktermer. Samtidigt kan detta ses som en begränsning eftersom fokus på individens yttranden i mindre utsträckning fångar hur attityder formas i samspel mellan människor, vilket blir tydligt i studiens gruppintervjuer.

Analysen indikerar att elevernas resonemang speglar centrala aspekter av Garretts teoretiska ramverk. Språkliga drag identifieras och värderas i relation till sociala normer, ideologier och erfarenheter och fungerar som grund för social kategorisering. Resultatet belyser därmed hur språkattityder rör mer än språkliga strukturer i sig och istället är nära förbundna med de sociala betydelser som språket bär och reproducerar (Garrett, 2010, s. 1-2; 32-35).

6.1.2 Resultatet i relation till tidigare forskning

Studiens resultat ligger i flera avseenden i linje med tidigare forskning om förortssvenska och språkattityder men bidrar samtidigt med vissa nyanseringar. En tydlig överensstämmelse gäller vilka språkliga drag som kopplas till förortssvenska. I föreliggande studie uppmärksammar eleverna framför allt lexikala, grammatiska och fonetiska drag. Slang, avvikande ordföljd och olika uttalsdrag framträder centrala i deras kategoriseringar. Detta överensstämmer med Bijvoets beskrivning att förortssvenska vanligtvis förknippas med just slang, brytning och grammatiska avvikelser (Bijvoet, 2020, s. 49-50). Resultatet stödjer därmed tidigare forskning genom att visa att dessa föreställningar inte enbart förekommer i offentlig debatt eller i vuxnas bedömningar. De är också tydligt närvarande i gymnasieelevers resonemang om språk.

Samtidigt nyanserar resultatet tidigare forskning genom att visa att elevernas kategorisering sällan bygger på ett enskilt drag. I stället framträder en mer sammansatt bedömning där flera språkliga nivåer vägs samman. Det innebär att förortssvenska i elevernas resonemang inte framstår som en tydligt avgränsad uppsättning språkliga kännetecken utan snarare som ett helhetsintryck av hur språket låter. Detta kan relateras till Gross et al. (2016, discussion) som betonar att språklig variation i urbana miljöer behöver förstås i relation till både dialektkontakt

och bredare förändringsprocesser. Elevernas osäkerhet om exakt vilka drag som signalerar förortssvenska kan därmed tolkas som ett uttryck för att gränserna mellan olika urbana språkformer är flytande. Resultatet bidrar således till att nyansera bilden av förortssvenska som en enhetlig och lättidentifierad varietetsform. Fonetiska drag framträder som särskilt betydelsefulla i elevernas resonemang. Uttal, rytm, tonläge och talhastighet lyfts fram som centrala även i situationer där slang saknas. Detta ligger nära Youngs resultat som visar att prosodiska drag påverkar hur talare bedöms i relation till klass, etnicitet och attityd (Young, 2014, s. 56-57). Föreliggande studie bekräftar därmed att det fonetiska planet har en stark social betydelse trots forskning om förortssvenska ofta fokuserar på lexem, syntax och perceptioner (Young, 2018, Inledning). Elevernas resonemang vidgar perspektivet genom att de uppmärksammar röstkvalitet, tydlighet och specifika ljuddrag. Resultatet pekar därmed på att flera olika fonetiska resurser samverkar i hur språket uppfattas och kategoriseras.

Eleverna beskriver vid flera tillfällen språket i filmerna som en brytning. Detta stämmer överens med tidigare forskning som visar att förortssvenska ofta förknippas med brytning eller grammatiska avvikelser. Detta leder ofta till att lyssnare tillskriver talare språkliga drag som egentligen inte finns (Bijvoet, 2020, s. 49-50). Detta kan relateras till att eleverna flera gånger beskriver att klippen lät "likadant som förra" trots att de skilde sig åt på flera språkliga nivåer. Att eleverna förknippar ofta förortssvenska med brytning vilket tyder på en okunskap inom området.

När det kommer till språkattityder visar resultaten tydliga paralleller till tidigare forskning. Eleverna positionerar återkommande ett standardnära språk som mer korrekt, seriöst och professionellt. Språk som kopplas till förortssvenska ges ofta lägre status. Detta överensstämmer med studier som visar att förortssvenska ofta beskrivs i negativa termer och uppfattas som avvikande i förhållande till en normativ svenska (Bijvoet & Senter, 2021, s. 177). Resultatet stödjer även Bijvoets iakttagelse att sådana attityder kan kopplas till bredare samhällseliga föreställningar om exempelvis arbetsmarknad och social status (Bijvoet, 2018, s. 168). I föreliggande studie blir detta tydligt när eleverna relaterar språkbruk till seriositet, arbetsintervjuer och bemötande i yrkesroller. Därmed bekräftas att språkattityder får konsekvenser som sträcker sig bortom språket i sig och påverkar hur individer bedöms i sociala sammanhang (Bijvoet, 2018, s. 143, 168; Bijvoet & Senter, 2021, s. 181-182).

Resultatet visar samtidigt en mer nyanserad bild av elevernas attityder. Förortssvenskan beskrivs som legitimt i informella sammanhang och mindre lämplig i formella. Bijvoet (2024, s. 26-29) menar att attityderna till förortssvenskan är splittrade. En möjlig förklaring till den

mer nyanserade bild som framträder i elevernas resonemang är deras position som ungdomar. Tidigare forskning om språkattityder har i stor utsträckning utgått från vuxnas perspektiv, särskilt studien av grindvakter där språklig variation kopplas till låg status och begränsade möjligheter (Bijvoet, 2018, s. 143, 168). Samtidigt finns forskning som fokuserar på ungdomars språkbruk och identitet (Young, 2014; Fraurud & Boyd, 2006) vilket visar att bilden är mer komplex. I föreliggande studie uttrycker eleverna liknande normer om korrekthet som i tidigare forskning, men deras resonemang präglas samtidigt av en större kontextuell förståelse. Detta kan relateras till att de själva befinner sig i miljöer där förortssvenska och slang utgör en naturlig del av vardaglig interaktion. Resultatet ligger därmed i linje med studier som visar att yngre grupper ofta har en mer inkluderande syn på språklig variation (Bijvoet, 2024, s. 26-29). Samtidigt framträder en tydlig spänningsförhållande där förortssvenska accepteras i informella sammanhang men värderas lägre i formella. Denna spänning kan förstås som ett uttryck för att eleverna navigerar mellan olika språkliga normsystem där både ungdomskulturella praktiker och formella krav påverkar deras attityder.

Resultatet visar också på skillnader från tidigare forskning. Studier beskriver ofta attityder till förortssvenska som relativt stabila och negativa (Bijvoet & Senter, 2021, s. 177). I föreliggande studie framstår elevernas resonemang istället som mer osäkra och varierade. Bedömningarna baseras ofta på helhetsintryck snarare än tydligt identifierbara språkliga drag. Detta tyder på att förortssvenska inte uppfattas som en entydig avgränsad varietetsform.

Vidare framträder en kritisk medvetenhet i elevernas resonemang. Stereotypa kopplingar återges men tillskrivs ofta andra snarare än sig själva. Detta indikerar på en medvetenhet om att sådana föreställningar kan vara problematiska och inget eleverna själva vill identifiera sig med. Detta synliggörs i mindre utsträckning i tidigare forskning. Resultatet visar därmed att språkattityder inte enbart reproduceras utan också kan bli föremål för reflektion och medvetenhet.

6.1.3 Resultatet i relation till samhällliga och etiska aspekter

Resultaten kan förstås i relation till hur språkliga normer ingår i bredare samhällliga maktstrukturer. Detta framgår exempelvis i elevernas återkommande beskrivningar av ett standardnära språk som mer korrekt och lämpligt i formella sammanhang. De värderingar som framträder i resonemangen pekar mot att språk inte enbart handlar om kommunikation, utan även om tillgång till social legitimitet. Att vissa sätt att tala uppfattas som mer lämpliga i

formella sammanhang innebär att språklig variation får konsekvenser för individens handlingsutrymme i samhället.

Samtidigt framträder att språkliga värderingar är situerade och föränderliga. I elevernas resonemang finns en förståelse för att olika sätt att tala fyller olika funktioner beroende på kontext. Detta syns exempelvis i beskrivningar av förortssvenska i kompisrelationer där variation uppfattas som naturlig. I vissa sammanhang framstår förortssvenska som en resurs för gemenskap och identitet vilket blir tydligt när eleverna beskriver språkbruket som ett sätt att prata inom vissa sociala grupper. En sådan utveckling aktualiserar dock hur språkliga värdehierarkier förändras snarare än försvinner. Samtidigt framkommer i resultatet att eleverna ofta har svårt att exakt beskriva vilka språkliga drag som avviker och istället hänvisar till övergripande intryck av hur språket låter. När en varietetsform tillskrivs ökad legitimitet i vissa sammanhang innebär det därför inte nödvändigtvis att språkliga skillnader får mindre betydelse. I stället kan nya former av värdering uppstå, där språkformer positioneras om i relation till varandra. Detta väcker frågor om hur varieteter, exempelvis regionala dialekter eller andra sociolekter, påverkas i ett sådant skifte. En ökad acceptans för en specifik språklig variation leder därmed inte per automatik till ökad språklig jämlikhet. Det kan istället innebära att språkliga hierarkier omformas.

Denna problematik får särskild betydelse i relation till skolan. Detta speglar elevernas resonemang om att språket anpassas efter situation. Skolan utgör en central plats där språkliga normer både förmedlas och reproduceras, samtidigt som den har ett uppdrag att verka för likvärdighet. Resultaten indikerar att elever redan i skolåldern orienterar sig mot dessa normer och utvecklar en förståelse för när olika språkbruk anses lämpliga. Detta ligger i linje med det centrala innehållet i svenskämnet på gymnasiet, där undervisningen ska behandla ”språk och språkanvändning med särskild betoning på språklig variation i talat och skrivet språk” samt hur språklig variation hänger samman med sociala faktorer och makt (Skolverket, 2025a). Detta skapar ett behov av en undervisning som inte enbart fokuserar på att utveckla ett standardnära språk utan även synliggör hur språkliga normer är socialt och ideologiskt förankrade.

I min kommande roll som svensklärare kan studiens resultat användas för att bredda representationen av språklig variation i undervisningen. Förortssvenska kan exempelvis synliggöras genom film, litteratur och andra autentiska exempel. Det gör att eleverna får möta förortssvenska på samma sätt som de ofta möter exempelvis skånska, göteborgska eller

norrländska. En sådan undervisning kan bidra till att normalisera olika sätt att tala svenska och skapa samtal om hur språk värderas i olika sammanhang.

Vidare betonar Skolverket att språk inte enbart speglar sociala skillnader utan även kan fungera som medel för ”över- eller underordning mellan olika grupper och individer” (Skolverket, 2025b). Detta blir särskilt relevant i relation till studiens resultat, där språkliga drag kopplas till värderingar om seriositet och trovärdighet. Resultatet väcker även etiska frågor om hur språklig variation hanteras i bedömning och bemötande. Detta synliggörs i elevernas föreställningar om att språkbruk kan påverka hur en person uppfattas både när det kommer till skolarbeten och yrkesmässiga sammanhang. Om språkliga drag används som grund för att dra slutsatser om individers kompetens eller tillförlitlighet riskerar det att skapa ojämlika villkor. Resultatet visar också att språkliga drag i vissa fall kopplas till stereotypa föreställningar, exempelvis om kriminalitet eller låg status. Samtidigt framgår att sådana kopplingar i viss mån uppmärksammas och problematiseras vilket visar att språkattityder kan förändras genom reflektion och erfarenhet. Detta stärker föreliggande studies relevans eftersom diskussion och undervisning om språklig variation kan frambringa dessa samtal.

I detta sammanhang kan skolan även förstås som en ”social och kulturell mötesplats” med ansvar att hantera mångfald och olika perspektiv (Skolverket, 2025c). Det innebär att undervisningen inte enbart bör förmedla språkliga normer utan även skapa utrymme för att diskutera och problematisera dem. Detta i enlighet med uppdraget att vara öppen för skilda uppfattningar och främja elevers egna ställningstaganden. Resultaten synliggör att språklig variation rymmer en dubbelhet. Å ena sidan fungerar språk som en resurs för identitet och social tillhörighet, å andra sidan som en mekanism genom vilken normer och värderingar upprätthålls och omförhandlas. Detta understryker att språkliga frågor måste förstås i relation till bredare samhällsliga och etiska sammanhang där makt, normer och tillgång till deltagande står i centrum.

6.2 Metoddiskussion

Valet av kvalitativa gruppintervjuer framstår som ändamålsenligt i relation till studiens syfte att undersöka gymnasieelevers resonemang om förortssvenska. Gruppformatet kan samtidigt ha påverkat materialet. I en intervjusituation med jämnåriga finns en risk att deltagare anpassar sina yttranden till vad som uppfattas socialt accepterat eller tonar ned kontroversiella uppfattningar. Resultatet bör därför förstås som resonemang som producerats i ett

gruppsammanhang. Gruppintervjuer kan samtidigt innebära att deltagandet fördelas ojämnt där vissa elever tar stort utrymme medan andra säger mindre, vilket riskerar att vissa perspektiv blir underrepresenterade i materialet.

Urvalet av deltagare är en central metodologisk fråga. I föreliggande studie gick samtliga deltagare på samma gymnasieskola och ingen framstod som primär användare av förortssvenska. Detta kan ha påverkat resultatet på flera sätt. Dels kan det ha bidragit till att förortssvenska främst beskrevs utifrån ett utifrånperspektiv, där språkvarieteteten tolkades som något identifieras och värderas snarare än som ett språkbruk deltagarna själva använder. Dels kan vissa erfarenheter och betydelser som är tydligare för språkbrukare själva ha blivit mindre synliga i materialet. Samtidigt var just detta relevant för studiens syfte eftersom fokus låg på gymnasieelevers språkattityder snarare än på språkbrukares egna erfarenheter. Urvalet ger därmed ett meningsfullt men avgränsat perspektiv.

Även valet av stimulusmaterial kan ha påverkat resultaten eftersom de kan innebära en form av styrning. Om vissa klipp innehåll tydligare slang, starkare uttalsdrag eller mer markerade sociala miljöer än andra kan detta ha förstärkt vissa associationer till förortssvenska. Även om ambitionen var att välja varierat och så neutralt material som möjligt kan deltagarnas reaktioner delvis förstås i relation till hur språkbruket presenterades. Andra klipp hade möjligen kunnat generera andra diskussioner och andra nyanser i resultaten. Ljudupptagning fångar inte mimik, blickar, kroppsspråk eller andra icke-verbala uttryck som kan vara betydelsefulla i gruppsamtal. Inte heller synliggörs kontextuella faktorer, exempelvis hur deltagare reagerade på varandras uttalanden i stunden. Detta innebär att vissa dimensioner av gruppdynamiken kan ha gått förlorade. Däremot är ljudupptagningen ofta mer försiktig och hänsynsfull än videoinspelning, vilket kan bidra till att deltagarna känner sig mer avslappnade och talar friare (Denscombe, 2018, s. 285). I en studie om attityder och värderingar är detta en fördel.

Den tematiska analysen var lämplig eftersom den möjliggjorde identifiering av återkommande mönster i ett omfattande material. Samtidigt innebär kvalitativ analys alltid ett tolkningsarbete där forskarens urval, kodning och tematisering påverkar vilka mönster som synliggörs. Andra forskare hade möjligen betonat andra aspekter av materialet. För att stärka tillförlitligheten har analysprocessen genomförts stegvis och med nära återkoppling till transkriptionerna. Sammantaget rymmer studiens metod både styrkor och begränsningar. Gruppintervjuer med stimulusmaterial gav rika och nyanserade data om hur språkattityder uttrycks i social interaktion. Samtidigt har resultaten formats av gruppdynamik, deltagarurval, val av klipp och mina

analytiska tolkningar. Studien gör därför inte anspråk på statistisk generaliserbarhet, men bidrar med fördjupar kunskap om hur gymnasieelever resonerar om förortssvenska i en specifik kontext.

6.3 Vidare forskning

Föreliggande studie har bidragit med kunskap om hur gymnasieelever som inte själva tycks använda förortssvenska identifierar, värderar och resonerar om språkliga drag kopplade till den språkvarieteteten. Samtidigt väcker resultaten nya frågor som motiverar vidare forskning. Det finns redan studier där elever med egen erfarenhet av förortssvenska har intervjuats. Detta gör att jämförande studier framstår som ett relevant nästa steg. En sådan forskningsinriktning skulle kunna synliggöra likheter och skillnader mellan ett inifrån- och utifrånperspektiv på förortssvenska. Det skulle fördjupa förståelsen av hur språkattityder formas i relation till erfarenhet, identitet och språklig praktik.

Vidare vore det relevant att undersöka hur språkattityder till förortssvenska och andra språkvarieteter skiljer sig mellan olika skolkontexter, elevgrupper och geografiska områden. Eftersom föreliggande studie bygger på ett begränsat urval från en specifik gymnasiekontext finns det behov av forskning som kan belysa hur resultaten påverkas av exempelvis skolmiljö, programtillhörighet eller grad av språklig mångfald i elevgruppen. På så sätt skulle kunskapen om språkattityder kunna breddas och nyanseras ytterligare.

Studien aktualiserar även didaktiska frågor. Resultaten visar att elever bär på tydliga föreställningar om korrekthet, seriositet och språklig lämplighet. Samtidigt visar de i viss mån att de reflekterar över och problematiserar dessa föreställningar. Detta pekar mot ett behov av fortsatt forskning om hur språklig variation behandlas i undervisningen, men även om hur lärare förhåller sig till språkattityder i klassrummet och bedömningssituationer. Sådan kunskap skulle kunna bidra till verksamhetsutveckling på vetenskaplig grund. Undervisningen kan då i högre grad synliggöra språkets sociala dimensioner och ge elever möjlighet att utveckla en mer reflekterad och inkluderad förståelse av språklig variation.

Referenslista

- Bijvoet, E. (2024). *Uppfattningar och uppskattningar av "svenska med något utländskt": En studie om attityder till brytning och förortsklang i Sverige*. Institutet för språk och folkminnen, Språkrådet. <https://tinyurl.com/6wwtph8>
- Bijvoet, E., Senter, K. (2021). Förortsförankrat tal – ett inifrån – och ett utifrånperspektiv. *Språk och stil*, 31 (1), 166-200. <https://doi.org/10.33063/diva-434155>
- Bijvoet, E. (2020). *Attityder till spår av andra språk i svenskan*. Institutet för språk och folkminnen, Språkrådet. <https://tinyurl.com/3knj3z3p>
- Bijvoet, E. (2018). Förortssvenska i grindvaktens öron. Perceptioner av migrationsrelaterad språklig variation bortom inlärarespråk och förortsslang. *Språk och stil*. 28, 142-175. <https://doi.org/10.33063/diva-376238>
- Bijvoet, E., Fraurud, K. (2013). "Rinkebysvenska" och andra konstruktioner av språklig variation i dagens flerspråkiga Sverige. I K, Hyltenstam, I, Lindberg (Red.), *Svenska som andraspråk – i forskning, undervisning och samhälle* (369-396). Studentlitteratur.
- Bryman, A. (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder* (3. uppl.) Liber AB.
- Dalen, M. (2015). *Intervju som metod* (2. uppl.). Gleerups.
- Einarsson, J. (2009). *Språksociologi*. Studentlitteratur.
- Eliaso Magnusson, J. (2010). Språk som ingång till gemenskap. I Musk, N, Wedin, Å (Red.), *Flerspråkighet, identitet och lärande* (79-92). Studentlitteratur.
- Femia, N. (2025). Reinventing the Legitimate Speaker of Suburban Swedish: Negotiating Boundaries through linguistic citizenship in a Swedish Classroom. *Journal of language, identity, and education*, 2025-08, 1-15. <https://doi.org/10.1080/15348458.2025.2532519>
- Fraurud, K., Boyd, S. (2006). The native/non native speaker distinction and the diversity of linguistic profiles of young people in Swedish multilingual urban contexts. I F, Hinkens (Red.), *Language Variation – European Perspectives* (53-69). The Netherlands: John Benjamins Publishing Company. <https://tinyurl.com/3npsd23m>
- Fraurud, K. (2003). Svenskan i Rinkeby och andra flerspråkiga bostadsområden. *Språk i Norden* 2003, 77-92. <https://tinyurl.com/5n8bctnw>
- Garrett, P. (2010). *Attitudes to language*. Cambridge university press.
- Gross, J., Boyd, D., Leinonen, T., & Walker, J. A. (2016). A tale of two cities (and vowel): Sociolinguistic variation in Swedish. *Language Variation and Change*, 28 (2), 225-247. <https://tinyurl.com/yffjp3h2>
- Institutet för språk och folkminnen. (2024). *Förortssvenska*. <https://tinyurl.com/mpm549fd>

- Jonsson, R. (2013). Inget tjafs och inget bråk – om skötsam svenskhet och ordningsstörande förortsslang. I K, Hyltenstam, I, Lindberg (Red.), *Svenska som andraspråk – i forskning, undervisning och samhälle* (397-413). Studentlitteratur.
- Kotsinas, U. (2003). *En bok om slang, typ*. Norstedts Ordbok.
- Kotsinas, U. (2005). *Invandrarsvenska*. Hallgren & Fallgren.
- Lefkowitz, N. (1989). Verlan: Talking backwards in French. *The French review*, 63(2), 312-322. <https://tinyurl.com/59ak3wup>
- Milani, T., & Jonsson, R. (2012). Who's afraid of Rinkeby Swedish? Stylization, Complicity, Resistance. *Journal of Linguistic Anthropology*, 22(1), 44–63. <https://doi.org/10.1111/j.1548-1395.2012.01133.x>
- Nordberg, B. (2013). Vad är sociolingvistik? I E. Sundgren (Red.), *Sociolingvistik* (13-37). Liber.
- Senter, K. (2022). Att göra förort: *Om språkliga resurser hos gymnasieungdomar med mångspråkig förortsbakgrund*. [Doktorsavhandling]. Uppsala Universitet.
- Skolverket. (2025a). *Svenska*. [Ämnesplan]. Hämtad 2026-03-19, från <https://tinyurl.com/4zb9ak9x>
- Skolverket. (2025b). *Kommentarmaterial till ämnet svenska (Gy25)*. Hämtad 2026-03-19, från <https://tinyurl.com/2tmt4e4u>
- Skolverket. (2025c). *Läroplan för gymnasieskolan (Lgy25)*. Hämtad 2026-03-19, från <https://tinyurl.com/jxpw7x7e>
- Stroud, C. (2004). Rinkeby Swedish and semilingualism in language ideological debates: A Bourdieuan perspective. *Journal of sociolinguistics*, 8(2), 196-214. <https://doi-org.proxy.library.ju.se/10.1111/j.1467-9841.2004.00258.x>
- Stroud, C. (2013). Halvspråkighet och rinkebysvenska som språkideologiska begrepp. I K, Hyltenstam, I, Lindberg (Red.), *Svenska som andraspråk – i forskning, undervisning och samhälle* (313-342). Studentlitteratur.
- Young, N. J. (2014). *Suburban Swedish Maturing*. [Masteruppsats]. Institutionen för lingvistik, Stockholm universitet. [Young_Nathan_Thesis_MA_Linguistics](https://doi-org.proxy.library.ju.se/10.1111/j.1467-9841.2014.00258.x)
- Young, N. J. (2018). Talrytmens sociala betydelse i det senmoderna Stockholm: Vokaldurationskontrast som ett indexikalt drag. *Nordand*, 13 (1), 41-63. <https://doi-org.proxy.library.ju.se/10.18261/issn.2535-3381-2018-01-03>
- Young, N. J. (2022). The sociolectal and stylistic variability of rhythm in Stockholm. *Language and Speech*, 65(4), 1034-170
- Wibeck, V. (2010). *Fokusgrupper* (2. uppl.). Studentlitteratur.
- Årman, H. (2018). Speaking 'the Other'? Youth's regimentation and policing of contemporary urban vernacular. *Language & communication*, 58, 47-61. <https://doi-org.proxy.library.ju.se/10.1016/j.langcom.2017.08.005>

Bilagor

Bilaga 1

Klipp	Lexikala (ordförråd)	Grammatiska (ordföljd)	Fonetiska (uttal)	Anteckning
1. Ett öga rött Tv4Play 01.19.50 – 1.20.26	Slangord: ”Tjock feta”, ”fett tjocka i skallen” ”Hitta hem som värsta GPS”	Rak ordföljd ”som värsta GPS” och ”Dom egentligen ganska mäktiga” ”Nu jag såklart också”	Staccatoartat uttal	Monolog med huvudkaraktären
2. Kiosken, SVT Play. Säsong 1, avsnitt 3. 05.37-06.23	Slangord: ”bror” ”bram”		Staccatoartat uttal	Konversation mellan två personer
3. Yani SVT Play, Säsong 1, avsnitt 3. 14.44-15.35	”bror” ”aide” ”dunder”	Rak ordföljd ”då vi ska kaka här”	<i>Sje</i> -ljudet närmar sig <i>ach</i> - laut: ”snackar” ”sköta” ”värshsta” Staccatoartat uttal	Konversation mellan tre personer. Tydlig förortssvenska och slang
4. Kiosken, SVT Play. Säsong 1, avsnitt 4. 02.02-02-57	”chilla” ”dunder” ”bram”	-	<i>Sje</i> -ljudet närmar sig <i>ach</i> - laut: ”skicka” Staccatoartat uttal	Konversation mellan två personer Slangord och tydligt uttal kopplat till förortssvenska
5. Yani, SVT Play. Säsong 1, avsnitt 4. 07.42 – 08.22 (Svag)	-	Rak ordföljd: ”Då vi tänkte”	Staccatoartat uttal och ”stötigt” uttal	Tydligt uttal kopplat till förortssvenska

5. Young Royals, Netflix. Säsong 1, avsnitt 6. 06.20 – 07.51	”bror” ”svär” ”mannen”	-	-	Ingen förortssvenska men ett ungdomsspråk och några få ord som kan kopplas till slang
6. Kalifat, SVT Play. Säsong 1, avsnitt 2. 04.20-05.25	-	-	<i>Sje</i> -ljudet närmar sig <i>ach</i> -laut: skiter Staccatoartat och stötigt uttal	Kodväxling. Två systrar pratar förortssvenska men skiftar ironiskt till att prata ”rikssvenska”. Föräldrar med utländsk brytning hörs.
7. Bonusfamiljen, Netflix. Säsong 3, avsnitt 3. 09.34- 10.07	Svordomar: f.cking, pissdag	-	-	Ingen förortssvenska, använder svordomar
8. Vinterviken, Netflix. 45.10-46.52	Slangord: ”chilla bror”, ”grabbarna”,	-	Staccatoartat uttal och ”stötigt” uttal	Konversation blandad med personer som pratar förortssvenska/standardsvenska

Bilaga 2

Samtyckesblankett

Information om deltagande i examensarbete

Mitt namn är Fanny Hallén och jag är lärarstudent vid Jönköping University. Jag genomför just nu ett examensarbete i svenska. Du erbjuds härmed möjlighet att delta i en studie som handlar om hur gymnasieelever uppfattar olika sätt att tala. Studien genomförs inom ramen för mitt examensarbete.

Syftet med undersökningen är att bidra med kunskap om hur ungdomar uppfattar och resonerar kring tal och språkanvändning. Deltagandet innebär att du medverkar i en gruppintervju. Under intervjun får ni ta del av korta ljud- eller filmklipp och samtala om dem tillsammans. Samtalet spelas in med ljudinspelning för att möjliggöra analys i efterhand. Det

är endast jag som tar del av inspelningarna. Deltagandet är helt frivilligt. Du kan när som helst avbryta ditt deltagande utan att ange någon anledning.

Alla uppgifter behandlas konfidentiellt. I det färdiga examensarbetet kommer inga namn eller uppgifter som kan identifiera enskilda deltagare att förekomma. Det inspelade materialet används enbart för detta examensarbete och förvaras på ett säkert sätt. Materialet raderas när arbetet är godkänt.

Kontakt:

Vid frågor om studien går det bra att kontakta:

E-post: [REDACTED]

Telefon: [REDACTED]

Samtycke till deltagande

Jag har tagit del av informationen ovan och samtycker till att delta i studien.

Ja, jag samtycker till att delta

Namn:

Underskrift:

Datum:

Bilaga 3

Intervjuguide

1.

- Vad lägger ni märke till när ni hör dem prata?
- Hur skulle ni beskriva sättet de pratar?
- Kan ni ge exempel på något ni hör?
- Något i orden?
- Något i uttalet eller tonen?

Följ upp: Vad gör att ni uppfattar det så?

- Påminner det om något ni känner igen?
- Hur skulle ni beskriva den här typen av svenska?

2.

- Vad får ni för intryck?
- Hur tror ni att andra uppfattar det?
- I vilka sammanhang är det här sättet att prata vanligt?

- Finns det sammanhang där det är mindre vanligt?
- Tror ni att alla uppfattar det likadant?
- Kan sättet att prata påverka hur man blir bemött?
- Spelar det någon roll hur man pratar? På vilket sätt?

Följdfrågor:

- Vad är det i språket som gör att det uppfattas så?
- Är det orden, uttalet eller något annat?
- Skulle det uppfattas likadant i alla situationer?

Jämförelse av olika klipp:

- Märker ni skillnader mellan klippen?
- Finns det olika typer av sätt att prata?
- Vad skiljer dem åt?
- Påverkar det hur de uppfattas

